

॥ ਅਧਿਆਇ-1 ॥

ਵੰਦਨਾ, ਕਣਕ ਪੀਸਣ ਵਾਲਾ ਅਨੋਖਾ ਸੰਤ, ਕਣਕ ਪੀਸਣ ਦੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਅਰਥ।

ਪੁਰਾਤਨ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵੰਦਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(1) ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ਟਾਂਗ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਸ਼ਸਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਹੀ ਗਣਪਤੀ ਹਨ।

(2) ਫੇਰ ਭਗਵਤੀ, ਸਰਸਵਤੀ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਵਿ ਰਚਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਭਗਵਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੰਗੀਤ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(3) ਫੇਰ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਤਪਤੀ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਕਰਤਾ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਅਤੇ ਉਹ ਅਭਿੰਨ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਣਗੇ।

(4) ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਕੁਲਦੇਵਤਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਯਣ ਆਦਿਨਾਥ ਦੀ ਵੰਦਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕੋਂਕਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਕੋਂਕਣ ਉਹ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(5) ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਮੁਨੀ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ—ਯਾਗਵਲਕਯ, ਭਰਿਗੂ, ਪਰਾਸ਼ਰ, ਨਾਰਦ, ਵੇਦਵਿਆਸ, ਵਾਮਦੇਵ, ਜੈਮਿਨੀ ਵੈਸ਼ੰਪਾਯਨ, ਨਵਯੋਗਿੰਦਰ ਆਦਿ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਤ ਜਿਵੇਂ ਨਿਵਰਤੀ, ਗਿਆਨਦੇਵ, ਸੋਪਾਨ, ਮੁਕਤਾਬਾਈ, ਜਨਾਰਦਨ, ਏਕਨਾਥ, ਨਾਮਦੇਵ, ਤੁਕਾਰਾਮ, ਕਾਨਹਾ, ਨਰਹਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(6) ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਸਦਾਸ਼ਿਵ, ਪਿਤਾ ਰਘੁਨਾਥ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਚਾਚੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(7) ਫੇਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪਾਨ ਕਰਨ।

(8) ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਤਾਤ੍ਰੇਯ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ “ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਜਗ ਮਿਥਿਆ” ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਪਰਾਸ਼ਰ, ਵਿਆਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਡਲੇ ਆਦਿ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਗਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਨਣ

ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਕਣਕ ਪੀਸਣ ਦੀ ਕਥਾ

“ਸੰਨ 1910 ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਰਸ਼ ਉੱਪਰ ਇਕ ਟਾਟ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ ਵਿਛਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੀਸਣ ਵਾਲੀ ਚੱਕੀ ਰਖੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਣਕ ਪਾ ਕੇ ਪੀਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।”

ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਭੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਬਾਕੀ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਚੱਕੀ ਪੀਸਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਅਜੀਬ ਲੀਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਨਰ-ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਮਸਜਿਦ ਵਲ ਦੌੜ ਪਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਨਿਡਰ ਔਰਤਾਂ ਭੀੜ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉੱਪਰ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਥੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚੱਕੀ ਦਾ ਡੰਡਾ ਖੋਹ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਣਕ ਪੀਸਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਪਰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਗਤੀਭਾਵ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲਗੇ। ਪੀਸਦੇ-ਪੀਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦਾ ਨਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਭੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਲਈ ਆਟੇ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਬੜੇ ਦਿਆਲੂ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਟਾ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੰਡ ਦੇਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਮਘਨ ਹੋ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ-ਗਾਉਂਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਆਟਾ ਪੀਸ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕੀ ਨੂੰ ਪਰੇ ਕਰਕੇ ਆਟੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਥੋਂ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਤਕ ਸ਼ਾਂਤਚਿਤ ਬੈਠੇ ਬਾਬਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿਣ ਲਗੇ—“ਔਰਤੋਂ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਸਦੇ ਪਿਓ ਦਾ ਮਾਲ ਹੜਪ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋ? ਇਹ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦਾ ਮਾਲ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਏਨੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋ? ਚੰਗਾ, ਹੁਣ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਆਟੇ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਆਉ।”

ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹੁਣੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਰੋਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ

ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦਾ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਪੀਸਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਕਣਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹੈਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਪੀਸ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਸੁੱਖੀ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਜਾਗ ਪਈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਲਗਾ ਕਿ ਆਟੇ ਅਤੇ ਹੈਜ਼ੇ ਦੇ ਰੋਗ ਦਾ ਆਪਸੀ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭੇਦ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗੇ? ਘਟਨਾ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਲੀਲਾ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਲਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਗੱਦ-ਗੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਟਾ ਪੀਸਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਟਾ ਪੀਸਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਰਥ ਸਮਝਿਆ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ 60 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਟਾ ਪੀਸਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਪੀਸਣ ਦਾ ਅਰਥ ਕਣਕ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ, ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪਾਟਾਂ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਦਾ ਪਾਟ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਦਾ ਕਰਮ ਦਾ ਸੀ। ਚੱਕੀ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਪੀਸਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਗਿਆਨ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਘਿਰਣਾ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੀਸਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਿਪਟਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨਾਜ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਭਵਸਾਗਰ ਰੂਪੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਚੱਕੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਜੋ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਡੰਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜ ਲਵੋ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਓ, ਬਸ, ਕੇਂਦਰ ਵਲ ਵੱਧਦੇ ਜਾਓ ਅਤੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਰੂਪੀ ਚੱਕੀ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਬੱਚ ਜਾਓਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-2 ॥

ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੰਤਵ, ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ, ਗਰਮਾਗਰਮ ਬਹਿਸ, ਅਰਥਪੂਰਨ ਉਪਾਧੀ, 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ', ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ।

ਪਿੱਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ (ਮਰਾਠੀ ਭਾਸ਼ਾ) ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੰਤਵ

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਨੂੰ ਆਟਾ ਪਿਸਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਟੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੁਟਵਾ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ, ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਸ ਲੀਲ੍ਹਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਨੰਦ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਹੀ ਆਨੰਦ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਨ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਬਾਬਾ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਨਾ ਤਾਂ ਉਲਝਨਪੂਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੰਗ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਹ ਦੀ ਅਸਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ

ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਯੋਗ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਦੋਸਤ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਮੂਰਖ ਭਲਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੰਤਪੁਰਖ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵੇਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹੌਂਸਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋਏ ਕਿ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਪਏ, ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਗਾ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਚਰਿਤਰ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਲਸੀਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ— “ਸਾਧੂਚਰਿਤ ਸੁਭ ਸਰਿਸ ਕਪਾਸੂ। ਨਿਰਸ ਵਿਸ਼ਦ ਗੁਣਮਯ ਫਲ ਜਾਸੂ॥ ਜੋ ਸਹਿ ਦੁੱਖ ਪਰ ਛਿਦਰ ਦੁਰਾਵਾ। ਵੰਦਨੀਯ ਜੇਹਿ ਜਗ ਜਸ ਪਾਵਾ॥” ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਅਦਭੁੱਤ ਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਗਤ ਤਾਂ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮਝੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਜੰਤਰ ਹੀ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ—ਸ਼ਕ ਸੰਨ 1700 ਵਿਚ ਕਵੀ ਮਹੀਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਤ-ਚਰਿਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ। ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕ ਸੰਨ 1800 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਹੋਈ। ਮਹੀਪਤੀ ਨੇ ਚਾਰ ਕਾਵਿ ਰਚੇ—ਭਗਤ ਵਿਜਯ, ਸੰਤ ਵਿਜਯ, ਭਗਤ ਲੀਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲੀਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅਤੇ ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਕੇਵਲ ਦੋ-ਭਗਤ ਲੀਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ। ਭਗਤ ਲੀਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 31, 32, 33 ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ 57ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਅਮੁੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਲੀਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਅੰਕ 11, 12 ਅਤੇ 17 ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਅਦਭੁੱਤ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ—ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਨਾਥ ਭਜਨਮਾਲਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਂਦਰਾ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਿਤਰੀਬਾਈ ਰਘੁਨਾਥ ਤੇਂਡੁਲਕਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ 'ਤੇ ਕਈ ਸੁੰਦਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਭਗਤ ਅਮੀਦਾਸ ਭਵਾਨੀ ਮੋਹਤਾ ਨੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਸਾਈਂ ਪ੍ਰਭਾ’ ਨਾਂਅ ਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਲੀਲਾਵਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ‘ਦਕਸ਼ਿਨਾ ਭਿਕਸ਼ਾ ਸੰਸਥਾਨ’ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੁਆਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਏਨਾ ਸਾਹਿਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਕ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ ਰਚਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ? ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗ ਡੂੰਘੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਗੋਤੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਅਮੁੱਲ ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਮੁਕਸ਼ੁਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਏਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਜੀਵਨੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਦੁੱਖੀ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਏਗੀ। ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਵੈਦਿਕ

ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਨੋਰੰਜਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹਨ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਚਾਹੇ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਨਾਲ ਅਭਿਨਤਾ, ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਯੋਗ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਆਨੰਦ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਚਰਿਤਰ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਸਾਧਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਚਰਿਤਰ ਅਤਿ ਆਨੰਦਦਾਇਕ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੰਕਾਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਹੁਣ ਰਾਹ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁੱਖੀ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ।

ਮੈਂ ਆਪ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਧਵਰਾਵ ਉਪਨਾਮ ਸ਼ਾਮਾ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖਾਸ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, “ਇਹ ਅਣਾਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਨ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਫਕੀਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਲਿਖ ਸਕਣਗੇ, ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਯਸ਼ਸਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।” ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦਯਾ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸੱਲੀ ਅਤੇ ਉਦੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ “ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਲਿਪੀਬੰਦ ਕਰਨ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਮੈਂ’ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਮੈਂ’ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਖੋਜਣ 'ਤੇ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਚਰਿਤਰ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਵਣ ਮਾਤਰ ਨਾਲ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗ ਕੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂ ਖਿਲਾਫ ਫਜ਼ੂਲ ਬਹਿਸ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।”

ਅਰਥਪੂਰਨ ਉਪਾਧੀ 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ'

‘ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ’ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ’ ਉਪਾਧੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਮੇਰੇ ਖਾਸ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕੁਝ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਿਰਡੀ-ਯਾਤਰਾ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਖਾਸ ਦੋਸਤ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਲੋਨਾਵਾਲਾ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਆਦਿਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਬੁਖਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰਹਾਣੇ ਬੈਠਾਇਆ, ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਉਹ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ-ਯਾਤਰਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਾਂਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਵਸਈ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਠਾਣੇ ਤੋਂ ਦਾਦਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਵਸਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਾਂਦਰਾਂ ਲੋਕਲ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਬਾਂਦਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ-ਯਾਤਰਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਲਈ। ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਲੀਲ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਅਤੇ ਸੁੱਖਦਾਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮੈਂ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਦਾਦਰ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਮਨਮਾਡ ਦੀ ਗੱਡੀ ਫੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦਾਦਰ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗੱਡੀ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੇਰੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਮਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਮਾਡ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦਾਦਰ ਖੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਬੋਰੀਬੰਦਰ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਜਾਓ। ਜੇ ਇਹ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਨਾ ਘਟੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਏਦਾਂ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ 9-10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੰਨ 1910 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਾਠੇਵਾੜਾ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਥਾਂ ਸੀ। ਟਾਂਗੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਂ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਾਵਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਗਤਪ੍ਰਵਰ ਸ੍ਰੀ ਤਾਤਿਆ ਸਾਹਿਬ ਨੂਲਕਰ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਹੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਕਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫੇਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਮੈਂ ਦੌੜ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣ ਛੂਹੇ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ? ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਦੀ ਸੁੱਧ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਵਿਨਾਸਕ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਕੇ, ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਜਲਦੀ ਘੱਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵੈਰਾਗ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਪਿੱਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸੁਭ ਸੰਸਕਾਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਵੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਾਠਕੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਜ਼ਰ ਭਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸਾਈਂਮਯ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

ਗਰਮਾਗਰਮ ਬਹਿਸ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਛਿੜ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਕਿਉਂ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਚੇਲੇ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਅਤੇ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ—“ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੁਝ ਹੋਰ, ਵਿਧਾਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ।” ਫੇਰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਨਿਰੀ ਸਿਆਣਪ ਛੱਡ ਦਿਉ। ਇਹ ਹੰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ-ਮੰਡਨ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਇਕ ਘੰਟਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਤੰਗ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਘੋਰ ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਹਿਸ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੰਕਾਰ ਹੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਸੁਆਲ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਠੇਵਾੜਾ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ? ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੇ ਕਿ ਇਸ 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ' ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਸਾਠੇਵਾੜਾ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰੀ ਸੀ। ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ?

ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ 'ਹੇਮਾਦਰੀਪੰਤ' ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। 'ਹੇਮਾਦਰੀਪੰਤ' ਦੇਵਗਿਰੀ ਦੇ ਯਾਦਵ ਰਾਜਵੰਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਹਾਂਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਉੱਤਮ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ 'ਚਤੁਰਵਰਗ ਚਿੰਤਾਮਣੀ' (ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ' ਵਰਗੇ ਉੱਤਮ ਕਾਵਿ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਹੀਖਾਤੇ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਕ ਅਗਿਆਨੀ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਬੁੱਧੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਖਾਸ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੰਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਮਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।

ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਵੱਲੋਂ 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਜਾਨਣਯੋਗ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਦਾਭੋਲਕਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿੰਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਿੰਨੇ ਉੱਤਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਸਾਈਂ ਸੱਚ ਚਰਿਤਰ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਗਿਆਨ, ਭਗਤੀ, ਵੈਰਾਗ, ਸ਼ਰਨਾਗਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਆਦਿ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕੀ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਕੋਈ ਲੇਖ ਜਾਂ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ 'ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ' ਅਤੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ—ਬਾਬਾ ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ?

ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ—ਉੱਪਰ ਜਾਓ।

ਸੁਆਲ—ਰਾਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ?

ਬਾਬਾ—ਅਨੇਕ ਰਾਹ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਵੀ ਇਕ ਰਾਹ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਰਾਹ ਔਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਭੇੜੀਏ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ—ਜੇ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ?

ਬਾਬਾ—ਤਾਂ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੇਰ, ਭੇੜੀਏ ਅਤੇ ਖੱਡਾਂ ਤੋਂ ਰਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਾਹ ਭੁੱਲਣ ਜਾਂ ਖੱਡ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਦਾਭੋਲਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਬਾਬਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ “ਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਹੈ?” ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ (ਸਾਈਂ ਲੀਲਾ ਭਾਗ-1, ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ ਸਫ਼ਾ 47 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਗੰਢ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਕਿ ਹੁਣ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮ ਆਦਮੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧ ਹੋਏਗਾ? ਜਵਾਬ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਰਥ-ਲਾਭ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼-ਪਾਲਣ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਮੂਲ ਕਾਵਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਸੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰੀ ਪੁਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦੇ ਲਈ ਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸੰਦੀਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉੱਨਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਧੀਰਜ—ਇਹ ਹੀ ਦੋ ਗੁਣ ਮਦਦਗਾਰ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-3 ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ, ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ, ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣਾ, ਬਾਬਾ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ : ਰੋਸ਼ਨ ਥੰਮ, ਮਾਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਕਥਾ, ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਵਚਨ ਦੇਣਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖੋ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਕਰਤੱਵ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤੀਬਰ ਲਹਿਰ ਚਲੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ-ਰੂਪੀ ਅਮੁੱਲ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਇਹ ਵਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਡਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਰਜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਏਗਾ।

ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ—“ਜਿਹੜਾ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਗਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਏਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਗਾਏਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਮੈਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਦਿਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏਗੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖੋ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਮੇਰੀਆਂ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ, ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।”

“ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਏਦਾਂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਟਿਕ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ? ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।”

“ਮੇਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਸਾਨ ਰਾਹ ਇਹ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ

ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਹੋਏਗਾ, ਉਦੋਂ ਅਖੰਡ ਚਿਤਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਅਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਿਰਫ਼ ‘ਸਾਈਂ’, ‘ਸਾਈਂ’ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।”

ਅਲਗ-ਅਲਗ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਭਗਵਾਨ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰ, ਮਠ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਘਾਟ ਬਨਵਾਉਣ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਗਵਤ-ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ‘ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ’ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਔਖੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਸਲ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੰਕਾਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਚਰਿਤਰ ਰਚਿਆ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਨਾਮਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮੈਂ ਦੈਵੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ‘ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ’ ਲਿਖਣ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਗੁੰਗਾ ਵੀ ਵਕਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਪਾਹਜ ਵੀ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਨਣ। ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਤੇ ਬੰਸਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਵਾਦਕ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਚੰਦਰਕਾਂਤਮਣੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਦਾ ਭੇਦ ਮਣੀ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਘਟਣ ਅਤੇ ਵਧਣ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਚਰਿਤਰ : ਰੋਸ਼ਨ ਥੰਮ ਸਰੂਪ

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਖੰਬੇ, ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਲਾਹ ਚੱਟਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਏ। ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨ ਥੰਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਧੁਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮਾੜੇ ਸ਼ਕ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਹੱਟ ਕੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਰਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਸਾਨ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਸਤਿਯੁਗ ਵਿਚ ਸ਼ਮ ਅਤੇ ਦਮ, ਤ੍ਰੇਤਾ ਵਿਚ

ਤਿਆਗ, ਦੁਵਾਪਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਕਲਯੁੱਗ ਵਿਚ ਭਗਵਤ-ਕੀਰਤਨ ਹੀ ਮੋਕਸ਼ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਸਾਧਨ, ਚਾਰਾਂ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਵੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਯੋਗ, ਤਿਆਗ, ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਆਚਰਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਔਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਚਰਿਤਰ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਥਾ-ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਮੋਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਵਾਸਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਤਮਸ਼ਾਕਸ਼ਾਤਕਾਰ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਫਲ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੱਚਚਰਿਤਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਈ। ਭਗਤ ਹੁਣ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚਰਿਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਭਗਵਤ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। 'ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ' ਦਾ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਹੋਣਾ, ਇਹ ਸਾਈਂ-ਮਹਿਮਾ ਹੀ ਸਮਝੋ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰ

ਗਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਥਣ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭੁੱਖਾ ਵੱਡਾ ਬਣਨ ਦੇ ਵੱਲ ਦੌੜ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਧਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਠੀਕ ਵਕਤ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਆਦਿ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਤਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਮਾਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਨੋਖਾ, ਅਸਧਾਰਣ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਤਲਬ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਦਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ—

ਸੰਨ 1916 ਵਿਚ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਲਈ। ਜੋ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਪੁਰਨਿਮਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਅਣਾ ਚਿਚਣੀਕਰ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, “ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਜੋ ਪੈਨਸ਼ਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾ ਦਿਉ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਨਾਲ ਰਹਿਣ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਕਰਕੇ, ਅਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਦਯਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਵ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ

ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਰ ਸਕਣ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਕਥਾ

ਇਹ ਕਥਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਕ ਰੋਹਿਲਾ ਜਾਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਇਆ। ਉਹ ਉੱਚਾ ਲੰਮਾ, ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਗੱਠੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲਗਾ। ਉਹ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਆਪਣੀ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਖੁਰਦਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਕਲਮੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ‘ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੂ ਅਕਬਰ’ ਦੇ ਨਾਰੇ ਲਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਤਾਂ ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਕੜਕਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਭਰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਬੇਆਰਾਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਰੋਹਿਲਾ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ‘ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਰੋਹਿਲਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੁਰੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਹਿਲਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕਲਮਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਭੈੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੱਲ ਸੀ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਹਿਲਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤਕ ਇਹ ਰੋਲਾ ਸਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।

ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਪਦੇਸ਼

ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਆਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਤ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ—“ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਰਹੋ, ਜੋ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਉਹ ਕਰੋ, ਪਰ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਖੋ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਸਭ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਹੀ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਉਤਪਤੀ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਕਰਤਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ

ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ, ਕੀੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਸੰਸਾਰ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅਮੁੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਇਹ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। “ਤੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ”—ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਹ ਵਚਨ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਚੱਕਰ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ, ਕੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਏਦਾਂ ਹੋਏਗਾ? ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨ ਸੱਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਕਤ ਦੇ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਇਕਚਿਤ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਭਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ—ਜਿਵੇਂ ਆਲਸ, ਨੀਂਦ, ਮਨ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਇਕਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਵੱਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰ ਮਿਹਨਤ ਨਾ ਕਰਨ। **ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਸੌਖੀ ਜੁਗਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ।** ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਮੋਕਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਲਾਲਚੀ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਧਨ ਦੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-4 ॥

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਾਰਜ, ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸ਼ਿਰਡੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਗੱਲੀ ਬੁਵਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਠਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ, ਕਸ਼ੀਰਸਾਗਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਾਸਗਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਗ-ਇਸ਼ਨਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣਾ, ਤਿੰਨ ਵਾੜੇ।

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਾਰਜ

ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ (ਚੌਥਾ ਅਧਿਆਇ 7-8) ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਅਤੇ ਅਧਰਮ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਦੁਰਾਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਯੁਗ-ਯੁਗ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।” ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਉਹ ਠੀਕ ਵਕਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਅਵਤਾਰ-ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਖੱਤਰੀ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੂਦਰ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਦੋਂ ਯੋਗੀ ਧਿਆਨ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧਨ, ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸੱਚੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਅਧੋਗਤੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਫੇਰ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ-ਬੰਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਤ-ਨਿਵ੍ਰਤੀਨਾਥ, ਗਿਆਨ ਦੇਵ, ਮੁਕਤਾਬਾਈ, ਨਾਮ ਦੇਵ, ਗੋਰਾਂ, ਗੋਣਾਈ, ਏਕਨਾਥ, ਤੁਕਾਰਾਮ, ਨਰਹਰੀ, ਨਰਸੀ ਭਾਈ, ਸਜਨ ਕਸਾਈ, ਸਾਂਵਤਾ ਮਾਲੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੰਤ ਸੱਚੇ ਰਾਹ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ।

ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਸ਼ਿਰਡੀ

ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੜੇ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਆਸਰਾ ਪਾਇਆ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਸ਼ਿਰਡੀ, ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਾਹ ਸਿੱਧਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਮੀਲ ਚਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨੀਮਗਾਂਵ ਪਹੁੰਚੋਗੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਗਾਣਗਾਪੁਰ, ਨਰਸਿੰਹਵਾੜੀ ਅਤੇ ਔਦੰਬਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਮੋਜੀ ਨੇ ਮੰਗਲਵੇੜਾ ਨੂੰ (ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ), ਸਮਰੱਥ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ ਸੱਜਨਗੜ ਨੂੰ, ਦਤਾ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਹ ਸਰਸਵਤੀ ਨੇ ਵਾੜੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਨਾਥ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਖਾਸ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਵੈਸ਼ਨਵ ਭਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਥੇ ਆਸਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਦਾਨਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜਾ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਦਾਨੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਰੂਪ ਸੀ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਦਾ ਆਤਮਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸੀ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਨ। ਮਾਨ-ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜੁਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਨਾਚ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਕਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਸੀ। ਏਨਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਜਾਗਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੌਂਦੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਸੌਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਗਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰੰਗ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਨੇਕ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਦਾ ਮਸਜਿਦ

ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ, ਦੁਪਹਿਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲੋਂਡੀ ਅਤੇ ਚਾਵੜੀ ਵੱਲ ਹਵਾ ਖਾਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਦਾ ਆਤਮਸਥਿਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਸਾਧਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਚਰਣ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਮਰ, ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਮੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀਚਰਣਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਸਧਾਰਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਲੰਦੀ ਅਤੇ ਏਕਨਾਥ ਨੇ ਪੈਂਠਣ ਦੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਹੀ ਗਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਫੁੱਲ, ਪੱਤੇ, ਕੰਕਰ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਵੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਣ-ਧੂੜ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਇਕ ਦੂਸਰਾ ਪੰਡਰਪੁਰ, ਜਗਨਨਾਥਪੁਰੀ, ਦਵਾਰਕਾ, ਬਨਾਰਸ (ਕਾਂਸ਼ੀ), ਮਹਾਂਕਾਲੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਗੋਕ੍ਰਣ ਮਹਾਂਬਾਲੇਸ਼ਵਰ ਬਣ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਵੇਦ ਮੰਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰਿਕ ਮੋਹ ਘੱਟਦਾ ਅਤੇ ਆਤਮਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਰਾਹ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਯੋਗ-ਸਾਧਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਤ੍ਰਿਵੇਨੀ (ਪ੍ਰਯਾਗ) ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਣ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੇਦਾਂ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਉਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੀ ਸਾਡੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਬੇਚੈਨ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਦਾ ਆਤਮਸਥਿਤ ਚੇਤਨਧੰਨ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੀ ਮੰਗਲ ਮੂਰਤੀ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੰਜਾਬ, ਕਲਕੱਤਾ, ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ, ਗੁਜਰਾਤ, ਢਾਕਾ ਅਤੇ ਕੋਂਕਣ ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਨਾਥ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲਣ ਲਗੀ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਭਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਗੇ। ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਜਾਂ ਅਸ਼ੁੱਧ ਦਿਲ ਦੇ ਹੋਣ, ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਡਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਠਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਅੱਤਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਖੋ, ਇਕ ਭਗਤ ਨੇ ਇਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ—

ਗੌਲੀ ਬੁਵਾ

ਲਗਭਗ 95 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਗਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਗੌਲੀ ਬੁਵਾ ਸੀ, ਪੰਡਰੀ ਦੇ ਇਕ ਵਾਰਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ 8 ਮਹੀਨੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ (ਅੱਸੂ ਤੋਂ ਕੱਤਕ ਤਕ) ਗੰਗਾ ਕੰਢੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਸਮਾਨ ਢੋਣ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਖੋਤਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਚੇਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ

ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਪੰਡਰੀਨਾਥ, ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਠਲ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਨਾਥ-ਨਾਥ, ਦੀਨ ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਦੀਨਾਂ ਦੇ ਨਾਥ ਹਨ। ਗੋਲੀ ਬੁਵਾ ਸ੍ਰੀ ਵਿਠੋਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪੰਡਰੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਡਰੀਨਾਥ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਠਲ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਈਸ਼ਵਰ-ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖਾਸ ਰੁਚੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਦਾ ‘ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਿਕ’ ਬੋਲਦੇ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੀਰਤਨ-ਸਪਤਾਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਪਤਾਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ-ਸਪਤਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪਤਾਹ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿੱਠਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਠਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਉਤਸੁਕਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਠਾਕੁਰ ਨਾਥ ਦੀ ਡੰਕਪੁਰੀ, ਵਿੱਠਲ ਦੀ ਪੰਡਰੀ, ਰਣਛੋੜ ਦੀ ਦਵਾਰਕਾ ਇਹ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਵਿੱਠਲ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣਗੇ? ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵੱਗਦਾ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਵਿੱਠਲ ਆਪ ਹੀ ਇਥੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਪਤਾਹ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਠਲ ਭਗਵਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਠਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਉਂ ਵਿੱਠਲ ਪਾਟਿਲ ਆਏ ਸੀ ਨਾ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ? ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਚਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਫੜ ਲਵੋ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਢਿੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਸਵੇਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਵਿਠੋਬਾ ਦੀਆਂ 25-30 ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਵੇਚਣ ਆਇਆ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਠੀਕ ਉਵੇਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸੀ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਆਦਰ ਨਾਲ ਰਖ ਲਈ।

ਠਾਣੇ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਪੰਡਰਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਹੀ ਦਵਾਰਕਾ ਹੈ (ਸਾਈਂ ਲੀਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਭਾਗ 1, 2, 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ)।

ਦਵਾਰਕਾ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੈ. ਨਾਰਾਇਣ ਆਈਅਰ ਦੇ ਲਿਖੇ “ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਸਥਾਈ ਇਤਿਹਾਸ” ਵਿਚ ਸਕੰਦਪੁਰਾਣ (ਭਾਗ 2, ਸਫ਼ਾ 90) ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ—

“ਚਤੁਰਵਰਣਾਮਪਿ ਵੰਗਾਰਣਾ ਯਤਰ ਦਵਾਰਾਣਿ ਸਰਵਤ:।

ਅਤੇ ਦਵਾਰਵਤੀਤਯੁਕਤਾ ਵਿਦਵਦਿਭਸਤਤਵਵਾਦਿਤਿ:॥”

ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਏ, ਗਿਆਨੀ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਦਵਾਰਕਾ’ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਲਿਤ, ਅਛੂਤ ਅਤੇ ਭਾਗੋਜੀ ਸ਼ਿੰਦੇ ਵਰਗੇ ਕੋੜ੍ਹੀ ਆਦਿ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਦਵਾਰਕਾ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ।

ਭਗਵੰਤਰਾਵ ਕਸ਼ੀਰਸਾਗਰ ਦੀ ਕਥਾ

ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਠਲ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰੁਚੀ ਸੀ, ਇਹ ਭਗਵੰਤਰਾਵ ਕਸ਼ੀਰਸਾਗਰ ਦੀ ਕਥਾ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਭਗਵੰਤਰਾਵ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਿਠੋਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਡਰਪੁਰ ਵਾਰੀ (ਚੌਂਕੀ) ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਿਠੋਬਾ ਦੀ ਇਕ ਮੂਰਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਗਵੰਤਰਾਵ ਨੇ ਵਾਰੀ, ਪੂਜਾ, ਸਰਾਧ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਭਗਵੰਤਰਾਵ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ “ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਠੋਬਾ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਦਾਸਗਣੁ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਗ ਇਸ਼ਨਾਨ

ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਸੰਗਮ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਯਾਗ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਵਿੱਤਰ ਤੀਰਥ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਤਿਉਹਾਰ ‘ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਗਤ ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਾਸਗਣੁ ਨੇ ਵੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਏਨੀ ਦੂਰ ਫਜ਼ੂਲ ਭਟਕਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯਾਗ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ

‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੋ।’ ਹੈਰਾਨੀ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ! ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ‘ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀਚਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੰਗਾ-ਯਮੁਨਾ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਗਣ ਲਗੀ। ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਾਸਗਣ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਉਮੜ ਪਈ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵੱਗਣ ਲਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਉਤੇਜਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਅਤੇ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਜਾਂ ਪਤਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ ਹਾਂ। ਨਾਮਦੇਵ ਅਤੇ ਕਬੀਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਲ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸੀ। ਨਾਮਦੇਵ ਭੀਮਰਥੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ‘ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਤਮਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸੀ ਅਤੇ ਏਦਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਥੱਲੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਨਾਨਾ ਚੌਪਦਾਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ— ਇਕ ਗੱਭਰੂ, ਸੁੰਦਰ, ਫੁਰਤੀਲਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਰੂਪਵਾਨ ਬਾਲਕ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਥੱਲੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਦੀ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਫ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਠਿਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਿਡਰ ਹੋਕੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਸੀ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜਵਾਨ ਦਾ ਕਿਥੋਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲ ਏਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਜਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਉਹ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਘਟਨਾ ਹੋਈ। ਇਕ ਭਗਤ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਖੰਡੋਬਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇ ਦੇਵ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ ਖੰਡੋਬਾ ਨੇ ਇਕ ਗੋਤੀ ਮੰਗਵਾਈ ਅਤੇ ਇਕ

ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਥਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਪੱਥਰ ਚੁਕਦੇ ਹੀ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਦਿੱਸਿਆ, ਜਿਥੇ ਚਾਰ ਦੀਵੇ ਜਗ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਰਾਹ ਇਕ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਗਊਮੁਖੀ ਆਕਾਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਫੱਟੇ, ਮਾਲਾ ਆਦਿ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਭਗਵਾਨ ਖੰਡੋਬਾ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਇਸ ਜਵਾਨ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ 12 ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਲੋਕ ਜਵਾਨ ਕੋਲੋਂ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਲਗੇ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਭੂਮੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਪੂਜਣਯੋਗ ਥਾਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸ਼ਵਤਥ ਅਤੇ ਔਦੰਬਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਉਨਾ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਹੋਰ ਭਗਤ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਵਾੜੇ

ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਸਾਠੇ ਨੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਵਨ ਬਣਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਾਠੇ-ਵਾੜਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵਾੜਾ (ਸਰਾਂ) ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਕ ਹੀ ਥਾਂ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭੀੜ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਿੰਮ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚਬੂਤਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਲੋਕ ਚਬੂਤਰੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਵੀਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਥੇ ਧੂਪ, ਅਗਰਬੱਤੀ ਆਦਿ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਦਾ ਸੁੱਖੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵਾੜਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਥਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਵਕਤ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦੂਸਰਾ ਵਾੜਾ ਬਣਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿਕਸ਼ਿਤ-ਵਾੜਾ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ (Solicitor) ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪੈਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲਗੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਪਰ ਪੈਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਨ 1909 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸੁੱਖ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾੜਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਨੀਂਹ 9-12-1910 ਨੂੰ ਰਖੀ ਗਈ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੋਰ ਦੋ ਖਾਸ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ—(1) ਸ੍ਰੀ ਦਾਦਾਸਾਹਿਬ

ਖਾਪਰਡੇ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। (2) ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੀ ਆਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾੜਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ 1911 ਦੀ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾੜਾ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹੀ ਭਵਨ ਹੋਵੇ, ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬੂਟੀ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ। ਇਸ ਭਵਨ ਨੂੰ ਬਣਵਾਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਧਨ ਖਰਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਾਧੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਬਗੀਚਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਆਪ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁਟੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਥੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਵਾੜੇ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਠੇ-ਵਾੜਾ ਪੁਰਾਣੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਸੀ।

ਬਗੀਚੇ ਦੀ ਕਥਾ, ਵਾਮਨ ਤਾਤਿਆ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪ ਬਗੀਚੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ, ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਦੀ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਫੇਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸੀ, ਦੇਵੀ ਦਾਸ, ਜਾਨਕੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਗੰਗਾਹੀਰ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਮੋਹਿਦੀਨ ਤਮਬੋਲੀ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ, ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਡੇਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਡੋਂਗਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-5 ॥

ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਦੀ ਬਰਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਫੇਰ ਆਉਣਾ, ਸਵਾਗਤ ਅਤੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ’ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ, ਹੋਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ, ਪਹਿਰਾਵਾ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਕਥਾ, ਮੋਹਿਦੀਨ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਬਦਲਾਅ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤੇਲ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ, ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਜੌਹਰਅਲੀ।

ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਤਰ-ਧਿਆਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਫੇਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ ? ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ।

ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਦੀ ਬਰਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸੀ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਔਰੰਗਾਬਾਦ (ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਟੇਟ) ਦੇ ਧੂਪਗਾਂਵ ਵਿਚ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਅਮੀਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਘੋੜੀ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਨੇ ਘੋੜੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਨਾ-ਉਮੀਦ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਕੋਈ 14 ਮੀਲ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਬ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਥੱਲੇ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਨੂੰ ਚਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਇਕ ਟੋਪੀ, ਤਨ ‘ਤੇ ਕਫ਼ਨੀ ਅਤੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸਟਕਾ (ਡੰਡਾ) ਪਿਆ ਸੀ। ਫ਼ਕੀਰ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ ‘ਤੇ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਜ਼ੀਨ ਦੇਖ ਕੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਇਹ ਜ਼ੀਨ ਕਿਸ ਲਈ?” ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਦੱਸਾਂ?” ਮੇਰੀ ਇਕ ਘੋੜੀ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਘੋੜੀ ਦੀ ਜ਼ੀਨ ਹੈ।

ਫ਼ਕੀਰ ਬੋਲਿਆ—“ਜ਼ਰਾ ਨਾਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਲੱਭੋ।” ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਚਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਫ਼ਕੀਰ ਕੋਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕੋਈ ਉੱਚਕੋਟੀ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਘੋੜੀ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫ਼ਕੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚਿਲਮ ਭਰ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਚਿਲਮ ਸੁਲਗਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਅੱਗ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਾਫ਼ੀ ਗਿੱਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਣੀ। ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਮਟਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਵਾੜ ਕੇ ਉੱਪਰ ਖਿੱਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬਲਦਾ ਹੋਇਆ ਅੰਗਿਆਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਗਿਆਰ ਚਿਲਮ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਸਟਕਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ੀ ਗਿੱਲੀ ਕਰਕੇ ਚਿਲਮ ਨੂੰ ਲਪੇਟ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਚਿਲਮ ਪੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਹੋਈ। ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ ਫਕੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਪਾਟਿਲ ਧੂਪਗਾਂਵ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਰਾਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਫਕੀਰ ਵੀ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਹੀ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਰਾਤ ਬੈਰੀਅਤ ਨਾਲ ਧੂਪਗਾਂਵ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਫਕੀਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਫਕੀਰ ਨੂੰ ‘ਸਾਈਂ’ ਨਾਂਅ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ

ਜਦੋਂ ਬਰਾਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਖੰਡੋਬਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ। ਖੰਡੋਬਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬੈਲ-ਗੱਡੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬਰਾਤੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਲੱਗੇ। ਜਵਾਨ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਉਤਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਨੇ ‘ਆਉ ਸਾਈਂ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ‘ਸਾਈਂ’ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਈਂ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ।

ਹੋਰ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵੀਦਾਸ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਦੀ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੀ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਾਨਕੀਦਾਸ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜਨਕੀਦਾਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਾਨਕੀਦਾਸ ਵੀ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਣਤਾਂਬੇ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਹੀਰ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਵੈਸ਼ ਸੰਤ ਵੀ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬਗੀਚੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਢੋਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਸ਼ਿਰਡੀ ਬਹੁਤ ਭਾਗਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਅਮੁੱਲ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਕੋਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਧਰਤੀ ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਪੁੰਨ-ਭੂਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਰਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਲਕੋਟ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚੇਲੇ ਸੰਤ ਆਨੰਦ ਨਾਥ (ਯੇਵਲਾਮਠ) ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਭਾਵੇਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਇਹ ਸਧਾਰਣ ਆਦਮੀ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ

ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸਧਾਰਣ ਆਦਮੀ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਗਾ।” ਏਦਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਯੇਵਲਾ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਧਾਰਣ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਟਵਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਕ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਹਾਤਾ ਜਾਂਦੇ (ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ 3 ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ) ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਉਹ ਗੋਂਦਾ, ਜਾਈ ਅਤੇ ਜੂਹੀ ਦੇ ਪੌਦੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਭੂਮੀ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਵਾਮਨ ਤਾਤਿਆ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੋ ਘੜੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਆਪ ਹੀ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਘੜੇ ਉਥੇ ਰੱਖਦੇ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਘੜੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਤਪਾਏ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤਾਤਿਆ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦੋ ਨਵੇਂ ਘੜੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਫੁਲਵਾੜੀ ਬਣ ਗਈ। ਅੱਜਕਲ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਮਾਧੀ-ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਗਤ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਕਥਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਲਕੋਟ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਕ ਭਗਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਭਾਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਲੀਬਾਗਕਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਲਕੋਟ (ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ) ਜਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਪਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਲਕੋਟ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਅੱਜਕਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੜਾਵਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ। ਸ਼ਕ ਸੰਨ 1834 ਈ. ਵਿਚ ਸਾਉਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਭ ਦਿਨ ਦੇਖ ਕੇ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਉਹ ਖੜਾਵਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦਾਦਾ ਕੇਲਕਰ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੂਜਾ ਦੇ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਭਗਤ ਸਗੁਣ ਮੇਰੂ ਨਾਯਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

ਕਥਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸਥਾਰ

ਠਾਣੇ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ, ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਕ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਗੁਣ ਮੇਰੂ ਨਾਯਕ ਅਤੇ ਗੋਵਿੰਦ ਕਮਲਾਕਰ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਖੜਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸਥਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਲੀਲਾ ਭਾਗ 11, ਨੰਬਰ 1, ਸਫ਼ਾ 25 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ—ਸ਼ਕ ਸੰਨ 1834 (ਸੰਨ 1912) ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਕ ਭਗਤ ਡਾ. ਰਾਮਰਾਵ ਕੋਠਾਰੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਪਾਉਡਰ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਭਾਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਲੀਬਾਗਕਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਕੰਪਾਉਡਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦੀ ਸਗੁਣ ਮੇਰੂ ਨਾਯਕ ਅਤੇ ਜੀ.ਕੇ. ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੜਾਵਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ? ਜਦੋਂ ਖੜਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਦੇ ਦੋਸਤ ਕੰਪਾਉਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਸਵਾਮੀ ਕੋਠਾਰੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਖੜਾਵਾਂ ਬਣਵਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਕੋਠਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਕੇ ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਉਪਾਸਨੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਵੀ ਖੰਡੋਬਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਪਾਸਨੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਆਦਿ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸਲੋਕ ਵੀ ਰਚਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਯੋਗ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

ਸਦਾ ਨਿੰਬਵ੍ਰਕਸ਼ਸਯ ਮੂਲਧਿਵਾਮਾਤ

ਸੁਧਾਸਰਾਵਿਣੰ ਤਿਕਤਮਪਯਪ੍ਰਿਯੰ ਤਮ।

ਤਤ੍ਵੰ ਕਲਪਵ੍ਰਕਸ਼ਾਧਿਕੰ ਸਾਧਯਨਤੰ

ਨਮਾਮੀਸ਼ਵਰੰ ਸਦਗੁਰੁੰ ਸਾਈਨਾਥਮ॥

ਭਾਵ—ਮੈਂ ਭਗਵਾਨ ਸਾਈਂ ਨਾਥ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪਾ ਕੇ ਨਿੰਮ ਦਾ ਦਰਖ਼ਤ ਕੌੜਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਇਸ ਦਰਖ਼ਤ ਦਾ ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ) ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਗੁਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕਲਪਵ੍ਰਕਸ਼' ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਾਸਨੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਭ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੜਾਵਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਾਉਡਰ ਦੇ ਹੱਥ ਸ਼ਿਰਡੀ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਿਨ

ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਜੀ.ਕੇ. ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਖੜਾਵਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਖੰਡੋਬਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਦਵਾਰਕਾਮਾਈ ਵਿਚ ਲਿਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਖੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਇਹ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਮ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿਉ।” ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਸੀ ਭਗਤ ਪਾਸਤਾ ਸ਼ੇਟ ਨੇ 25 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਨੀਆਰਡਰ ਭੇਜਿਆ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਹ ਰੁਪਏ ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕੁਲ ਖਰਚਾ 100 ਰੁਪਏ ਹੋਇਆ, ਬਾਕੀ 75 ਰੁਪਏ ਚੰਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੱਕ ਡਾ. ਕੋਠਾਰੇ ਦੀਵੇ ਲਈ 2 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੜਾਵਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਵੀ ਭੇਜੀਆਂ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੀਖਾਂ ਢੋਣ ਅਤੇ ਛੱਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਰਚ (7 ਰੁਪਏ 8 ਆਨੇ) ਸਗੁਣ ਮੇਰੂ ਨਾਯਕ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਜਰਬਾੜੀ (ਨਾਨਾ ਪੁਜਾਰੀ) ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਗੁਣ ਮੇਰੂ ਨਾਯਕ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਅਕਲਕੋਟ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸੀ। ਅਕਲਕੋਟ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸ਼ਕ ਸੰਨ 1834 ਵਿਚ ਖੜਾਵਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਅਕਲਕੋਟ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਅਰੇ! ਅਕਲਕੋਟ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਫਜ਼ੂਲ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਇਥੇ (ਮੈਂ ਆਪ) ਹਨ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਨੇ ਅਕਲਕੋਟ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਖੜਾਵਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁਲਦੇ।

ਮੋਹਿਦੀਨ ਤਮਬੋਲੀ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਬਦਲਾਅ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਮੋਹਿਦੀਨ ਤਮਬੋਲੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਤਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਹਾਰ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਢਨੀ ਪਹਿਨਦੇ, ਲੰਗੋਟ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਢੱਕਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਇਕ ਟਾਟ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਵਰਤਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਚਿੱਥੜੇ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ “ਗਰੀਬੀ ਅੱਵਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਅਮੀਰੀ ਸੇ ਲਾਖ ਸਵਾਈ, ਗਰੀਬੋਂ ਕਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਭਾਈ।” ਗੰਗਾਹੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੀਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ ਪਈ। ਠੀਕ ਉਸ ਵੇਲੇ 'ਤੇ ਦੇਵ ਵਾਣੀ ਹੋਈ—“ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਤਮ-ਅਨੁਭੂਤੀ ਦੇ ਵੱਲ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਪੁਣਤਾਬੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਮੱਠ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਾਲੇ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਕਿੱਕਰ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹਵਾ ਖਾਣ ਲਈ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਨੀਮਗਾਂਵ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਡੋਂਗਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਸੀ, ਦੇ ਦੂਸਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਭੇਜਿਆ। ਕੁਝ ਵਕਤ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਵੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲਣ ਲੱਗੀ। ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ, ਕੇਸ਼ਵ ਚਿਦੰਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਭਗਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਬਾਬਾ ਦਿਨ ਭਰ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਟੁੱਟੀ-ਭੱਜੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਕੁਲ ਸਮਾਨ—ਚਿਲਮ, ਤੰਬਾਕੂ, ਇਕ ਟਮਰੇਲ, ਇਕ ਲੰਮੀ ਕਛਨੀ, ਸਿਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਪੇਟਣ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸਟਕਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਾ ਖੱਬੇ ਕੰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦਾ ਹੋਇਆ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਹੋਵੇ। ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਧੋਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀ ਜਾਂ ਚੱਪਲ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਟਾਟ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਨ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਲੰਗੋਟੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਧੂਣੀ ਸੇਕਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਧੂਣੀ ਵਿਚ ਲੱਕੜ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ, ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਉਸ ਵਿਚ ਆਹੂਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਿਕ' ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਉਹ ਆਏ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲੰਮੀ ਥਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। 1912 ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਬਦਲਾਅ ਹੋਇਆ। ਪੁਰਾਣੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤਕੀਆ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਉਹ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਘੰਗਰੂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਨੱਚਦੇ ਅਤੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

ਪਾਣੀ ਦਾ ਤੇਲ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ

ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੀਤ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਤੇਲ ਮੰਗ

ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਸਜਾ ਕੇ, ਰਾਤ ਭਰ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਠੀਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਬਾਣੀਏ ਤੰਗ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀ ਭਿੱਖਿਆ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਤੇਲ ਮੰਗਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਹੋਈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਦੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਾਣੀਏ ਤਾਂ ਬੜੇ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਟਮਰੇਲ ਚੁੱਕਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਤੇਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਟੀਨਪਾਟ ਵਿਚ ਉਗਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇਲ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਤਸੁਕ ਬਾਣੀਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੀਵੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਗਦੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ।

ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਜੌਹਰ ਅਲੀ

ਮੋਹਿਦੀਨ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜੌਹਰ ਅਲੀ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਹਾਤਾ ਆਏ। ਉਹ ਵੀਰਭੱਦਰ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਫ਼ਕੀਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਆਦਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੇ ਵੀਰਭੱਦਰ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬੀਦਗਾਹ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਫ਼ਲਸਰੂਪ ਜੌਹਰ ਅਲੀ ਰਾਹਾਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਵਾਣੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਕ ਚੇਲਾ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਦੋਵੇਂ ਫੇਰ ਰਾਹਾਤਾ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਗੁਰੂ, ਚੇਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸੀ, ਪਰ ਚੇਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਦੀ ਉਸ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਨਿਵਾਸ ਰਾਹਾਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਰਾਹਾਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਰਾਹਾਤਾ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੀਦਗਾਹ ਕੋਲ ਹੀ ਬਾਬਾ

ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਫਕੀਰ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫਕੀਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫਕੀਰ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇਵੀਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਦੇਖੀ। ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਦੀ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵੀਦਾਸ ਲਗਭਗ 10 ਜਾਂ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਸੀ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਦੇਵੀਦਾਸ ਸੁਡੋਲ, ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਹ ਤਿਆਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੂਰਤ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਜਿਵੇਂ ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ, ਕਾਂਸ਼ੀਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਲੋਕ ਜੌਹਰ ਅਲੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏ। ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਜੌਹਰ ਅਲੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵੈਜਾਪੁਰ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਕਿ ‘ਉਹ ਗੁਰੂ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ’, ਹੁਣ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਆਚਰਣ ਨਾਲ ਆਦਰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਚੇਲੇ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਆਤਮਾਨੁਭਵ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਵਰਨਣ ਕਥਾ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ, ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-6 ॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਦੇ ਗੁਣ, ਰਾਮਨੌਮੀ ਉਤਸਵ, ਚੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ, ਉਰਸ ਅਤੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ, ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਦੇ ਗੁਣ

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਬੇੜੀ ਦੇ ਮਲਾਹ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨਨ ਹੈ ਕਿ ਖੈਰੀਅਤ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਦੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਉਦੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ, ਦੇਖੋ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਛੋਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ। ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ, ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਗਲਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਹਮ ਭਾਵ ਜਾਗ ਕੇ ਆਤਮਾਨੁਭਵ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਤੂੰ ਦਾ ਭੇਦ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਦਮ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨਾਲ ਅਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਲ-ਪਲ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਕਥਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਭਾਗਵਤ ਜਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਉਦਵਗੀਤਾ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਾਂ। ਉਦੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਵਧਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਸੁੱਖ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰਕੇ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਚਾਰ ਰਾਹ ਹਨ—ਕਰਮ, ਗਿਆਨ, ਯੋਗ ਅਤੇ ਭਗਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਖੱਡਿਆਂ/ਖੱਡਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਖੱਡਿਆਂ/ਖੱਡਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਧੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਜਾਉਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਭਾਵ ਈਸ਼ਵਰ ਤੱਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਉਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਲੀਨ ਕਰਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਨ ਵਿਚ ਵੀ ਏਕੀਕਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪ ਜਿਹੜੇ ਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

“ਮੇਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕਦੀ ਵੀ ਅੰਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਉਪਾਸਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਵੀ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਇਹੀ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਗੋ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਮਾਣ ਅਤੇ ਉਪਾਧੀਆਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਹੋਵੋ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਕੁਰਾਹੇ ਨਾ ਪਵੋ। ਆਪਣੇ ‘ਦੇਵਤਾ’ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪਕੜ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਗਾਉ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਨਾ ਜਾਉ, ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਲਗਾਈ ਰੱਖੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ, ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਮੋਜ਼-ਮਸਤੀ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਸਥਿਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਉਤਸਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਮਨੌਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਵਰਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਈਂ-ਲੀਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (1915) ਦੇ ਸਫ਼ਾ 197 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਥੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲਰਾਵ ਗੁੰਡ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਦਾ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਹੁਟੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੰਨ 1897 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਉਰਸ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਤਾਤਿਆ ਪਾਟਿਲ, ਦਾਦਾ ਕੋਤੇ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਮਾਧਵਰਾਵ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਰਸ ਭਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਤਾਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਰਾਮਨੌਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਰਸ ਭਰਨਾ ਤੈਅ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਰਸ ਅਤੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਏਕਤਾ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਤਵ ਪੂਰਾ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਰੁਕਾਵਟ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਤਾਂ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਖੂਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਾਂ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਪਾ ਕੇ ਉਸਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਕ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਲਈ ਤਾਤਿਆ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਬਾਂਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੋਪਾਲਰਾਵ ਗੁੰਡ ਦੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦਾਮੂ-ਅਣਾ ਕਾਸਾਰ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁੰਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਝੰਡਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਕ ਝੰਡਾ ਜਗੀਰਦਾਰ ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਨਿਮੋਣਕਰ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਝੰਡੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਤੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ 'ਦਵਾਰਕਾ ਮਾਈ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੁੱਕਰਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੰਦਨ ਸਮਾਰੋਹ

ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਚੰਦਨ ਉਤਸਵ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਕੋਰਹਲ ਦੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਅਮੀਰ ਸ਼ਕਰ ਦਲਾਲ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਸਵ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਚੰਦਨ ਪੀਸ ਕੇ ਲੇਪ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਚੰਦਨ-ਧੂਪ ਥਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਥਾਨ ਬਾਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਜਲੂਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਲੀਆਂ ਦਾ ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਧੂਪ ਨਿੰਮ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਤਸਵ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਅਮੀਰ ਸ਼ਕਰ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਧਰਮ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਝੰਡੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਦਨ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਬੰਧ

ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਤਾਤਿਆ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਕ ਪਰਮ ਭਗਤ ਔਰਤ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਸੰਭਾਲਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਕੰਮ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਆਪ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ, ਸਫ਼ੈਦੀ ਕਰਨੀ ਆਦਿ। ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਫ਼ਰਸ਼ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਧੂਣੀ ਬਾਲਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧੂਣੀ ਸਮੇਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਤੇ ਸਫ਼ੈਦੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਦਾ ਕੰਮ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵੱਡਾ ਭੋਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਭਗਤ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਉਰਸ ਦਾ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨਾਲ ਏਕੀਕਰਨ

ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵੱਧਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1911 ਵਿਚ ਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ। ਇਕ ਭਗਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਰਾਵ ਜੋਗੇਸ਼ਵਰ ਭੀਸ਼ਮ (ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ) ਅਮਰਾਵਤੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਖਾਪਰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਦਿਕਸ਼ਿਤ-ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਲੇਟ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਵ ਉਪਨਾਮ ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਪੂਜਾ-ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਉਰਸ ਅਤੇ ਮੇਲਾ ਠੀਕ ਰਾਮਨੌਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੋਈ ਡੂੰਘਾ ਭੇਦ ਹੈ। ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ (ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ) ਵੀ ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ? ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹਰੀਦਾਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਗੁਣ-ਗਾਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਰ ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਵਰਚਿਤ 'ਰਾਮ ਆਖਿਆਨ', ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਮ-ਜਨਮ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ, ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਸੁੰਠਵੜਾ (ਸੌਂਠ ਦਾ ਸ਼ੱਕਰ ਵਾਲਾ ਚੂਰਨ) ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਫਟਾਫਟ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਮਹਾਜਨੀ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਉਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ?" ਇਸ ਅਚਨਚੇਤ ਸੁਆਲ ਨਾਲ ਮਹਾਜਨੀ ਘਬਰਾ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਾ ਸਮਝਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਖੜੇ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ "ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?" ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਾਬਾ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਭ ਭਗਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਮ-ਜਨਮ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਨੇ ਇਕ ਪੰਘੂੜਾ ਲਿਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਆਸਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਤਸਵ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੀਸ਼ਮ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮਹਾਜਨੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਉਦੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮਹਾਜਨੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਥੇ ਮਹਾਜਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਗੇ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ, "ਇਹ ਸਭ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੰਘੂੜਾ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ?" ਮਹਾਜਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੰਘੂੜਾ ਇਥੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਨਿੰਬਰ ਉਪਰੋਂ ਦੋ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਾਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਭੀਸ਼ਮ ਦੇ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 'ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਾਰਾਮ' ਦੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਈ, ਕੀਰਤਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਝੁੰਮ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਇਕ ਗਰਜਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਪਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਲ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਲਾਲ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬਾਬਾ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਇਕਦਮ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਅਪਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਡਰ ਕੇ ਸਹਿਮ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ

ਭਗਤ ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਮਨਾਉਂਦੇ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਮ ਦਾ ਜਨਮ-ਦਿਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਵਣ ਦਾ ਨਾਸ਼, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਵੀ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਾਬਾ ਪੰਘੂੜਾ ਨਾ ਤੋੜ-ਫੋੜ ਦੇਣ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਨੂੰ ਪੰਘੂੜਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਪੰਘੂੜਾ ਚੁੱਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਮਹਾਪੂਜਾ ਅਤੇ ਆਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਪੰਘੂੜਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਉਤਸਵ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੋਪਾਲਕਾਲਾ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਪੰਘੂੜਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਦਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪੋਹਾ ਇਕ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਭਾਂਡਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਾਂਗ ਉਹ ਪੋਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਾਮਨੌਮੀ ਉਤਸਵ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਦੋ ਝੰਡਿਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਦਨ ਦਾ ਜਲੂਸ ਬਹੁਤ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਰਸ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦੇ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ (ਸੰਨ 1912) ਤੋਂ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਨੇ ਚੇਤ ਦੇ 11ਵੇਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਨਾਮ ਸਪਤਾਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। (ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੱਤ ਦਿਨ ਤਕ ਭਗਵਤ ਨਾਮ ਲੈਣਾ 'ਨਾਮ-ਸਪਤਾਹ' ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ)। ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹਰੀਦਾਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਫੇਰ ਆਈ, ਪਰ ਉਤਸਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜ-ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨੀ ਦੀ ਬਾਲਾ ਬੁਵਾ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਗਈ। ਬੁਵਾ ਸਾਹਿਬ 'ਆਧੁਨਿਕ ਤੁਕਾਰਾਮ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਸੰਨ 1913 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਦਾਸ (ਸਤਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਲਾ ਬੁਵਾ ਸਾਤਾਰਕਰ) ਬਰਹਦ ਸਿੱਧ ਕਵਟੇ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਪਲੇਗ ਦੀ ਕਰੋਧੀ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰੀਦਾਸ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1914 ਤੋਂ ਹਰੀਦਾਸ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੱਲ ਕਰ

ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਸਗਣ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਨ 1912 ਤੋਂ ਉਤਸਵ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਚੇਤ 8-12 ਤਾਰੀਕ ਤਕ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਐਨੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ, ਲੱਗਦਾ ਮੱਧੂਮੱਖੀਆਂ ਦਾ ਛੱਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਸਦਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਰੂਪ ਮਿਲਿਆ। ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜਾ, ਪਾਲਕੀ, ਰੱਬ ਅਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਭਾਂਡੇ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਆਦਿ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ। ਉਤਸਵ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹਾਥੀ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਬਹੁਤ ਵਧੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਧਾਰਣ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਤਭੇਦ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5000-7000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 75,000 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਫੈਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦੰਗਾ ਹੋਇਆ।

ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਰਸ ਜਾਂ ਮੇਲਾ ਭਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਗੁੰਡ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੱਥਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਚੋਰਸ ਕਰਵਾਏ। ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ੋਭਾ ਤਾਂ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਭਗਤ ਮਹਾਸਾਧਤਿ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਸਾਰਾ ਫਰਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬਾਬਾ ਇਕ ਟਾਟ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਉਪਰ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਸ ਟਾਟ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਉਸਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਦੀ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੰਨ 1911 ਵਿਚ ਸਭਾ ਮੰਡਪ ਵੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਛੱਤ ਬਣਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਖੰਬੇ ਅਤੇ ਕੈਂਚੀਆਂ ਮੁੱਲ ਲਈਆਂ ਅਤੇ

ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਖੰਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੱਡੇ। ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਚਾਵੜੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੰਬਾ ਫੜ ਕੇ ਪੁੱਟਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਤਿਆ ਦਾ ਸਾਫਾ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਗਿਆਰੇ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਭਾਗੋ ਜੀ ਸ਼ਿੰਦੇ (ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਕ ਕੋੜੀ ਭਗਤ) ਕੁਝ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਧਵਰਾਵ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਗਤਿ ਹੋਈ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ, ਉਸਦੀ ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਇਕ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਪਟਕਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤਾਤਿਆ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅਜੀਬ ਵਿਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਅਨਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਾਬਾ ਏਨਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਤਿਆ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ? ਬਾਬਾ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਲਿਖਾਂ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਛੱਡਾਂ? ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨਾਲ ਉਹ ਯਾਦ ਆਈ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ, ਇਸਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

ਸਪਤਾਹ ਪਾਰਾਯਣ : ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ

॥ ਅਧਿਆਇ-7 ॥

ਅਦਭੁੱਤ ਅਵਤਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ, ਕੋਹੜ ਦੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਖਾਪਰਡੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਲੇਗ, ਪੰਡਰਪੁਰ ਜਾਣਾ।

ਅਦਭੁੱਤ ਅਵਤਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਸਨ। ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਛੇ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧੋਤੀ ਇਕ 3" ਚੌੜੇ ਅਤੇ 22½' ਲੰਮੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਗਿੱਲੇ ਹੋਏ ਟੁੱਕੜੇ ਨਾਲ ਪੇਟ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਖੰਡਯੋਗ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਆਦਿ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੇ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਰਾਮਨਾਮੀ ਤਿਉਹਾਰ ਪੂਰੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਚੰਦਨ ਉੱਤਸਵ ਵੀ। ਉਹ ਉੱਤਸਵ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਗੋਕੁਲ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਉਹ 'ਗੋਪਾਲ ਕਾਲਾ' ਉੱਤਸਵ ਵੀ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਈਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੋਹਰਮ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਿਆ ਬਨਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਥੇ ਰਖ ਕੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤਾਜ਼ਿਆ ਨੂੰ ਉਥੇ ਰੱਖਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਉਥੋਂ ਚੁੱਕਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜੇ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਰਿਵਾਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ) ਵਿੰਨੇ ਹੋਏ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕਹੀਏ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ। (ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਈਂ ਲੀਲ੍ਹਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ 'ਬਾਬਾ ਯਵਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ' ਸਫ਼ਾ 562 ਦੇਖੋ) ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਦਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਯਵਨ ਕਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਥੇ ਧੂਣੀ ਬਾਲੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਚੱਕੀ ਪੀਸਣਾ, ਸੰਖ ਅਤੇ ਘੰਟੀਆਂ ਵਜਾਣਾ, ਹੋਮ ਆਦਿ ਕਰਮ ਕਰਨਾ, ਅੰਨਦਾਨ ਅਤੇ ਅਰਧ ਨਾਲ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਥੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ।

ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹ ਯਵਨ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਲੀਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ

ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ਟਾਂਗ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਖੈਰ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਂਈ ਬਾਬਾ ਹਿੰਦੂ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਅਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਈ ਬਾਬਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਮੀਟ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਵੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਕੁੱਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਪਾ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਖਾਂਧੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਲਾ ਅਤੇ ਅਦੱਭੁਤ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਖੰਡ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੇਪਣ ਦਾ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਸਾਧਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਮੁਕਸ਼ੂਜਨ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਈਬਾਬਾ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉੱਠਦੇ ਬੈਠਦੇ, ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ‘ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਿਕ’ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਮਤਭੇਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਖਿਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਸਨ? ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਬਾਰ, ਵਪਾਰ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਆਪ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤਮਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਈਬਾਬਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰੀਰਧਾਰੀ, ਪਰ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼

- (1) ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖਾਸ ਭਗਤ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ

ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ—“ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਪਥਾਰਡੀ ਦੇ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।” ਜਦੋਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਥਾਰਡੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿਛ ਵੀ ਕੀਤੀ।

(2) ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਂਸ਼ੀਬਾਈ ਕਾਨਿਟਕਰ (ਪੂਨਾ ਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਔਰਤ) ਨੇ ਸਾਈਂ-ਲੀਲ੍ਹਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਭਾਗ 2 (ਸੰਨ 1934) ਦੇ ਸਫਾ 79 ਉਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨੰ.5 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਗਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਨ ਜਾਂ ਵਾਮਮਾਰਗੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ ਆ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉਠ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਘੁਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲੇ “ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਸ਼ੁਧ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਮ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਕੀ ਮਤਲਬ? ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਯਵਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਰੇ।” ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੱਖਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਵਾਮਮਾਰਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿਆਂਗਾ।”

ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਅਦਭੁੱਤ ਲੀਲ੍ਹਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਤਾਤਿਆ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਨੀ, ਗਣਪਤੀ, ਸ਼ੰਕਰ ਪਾਰਬਤੀ, ਗ੍ਰਾਮ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਜੀ ਆਦਿ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਠੀਕ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਨ ਵੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੀ। ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 15 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਦਾਨ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸੁਖਰ ਗਏ। ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਮਨ ਚਾਹਿਆ ਫਲ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਅਪਾਹਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਲਗ ਪਏ। ਬਾਬਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧੂਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਸਨ ਲਗਾਈ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਆਰਾਮ

ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਬਿਨਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਫਾ, ਕਮਰ ਤੇ ਇਕ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਤਨ ਢੱਕਨ ਲਈ ਇਕ ਅੰਗਰਖਾ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਦਵਾਈ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਯਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੋਝੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਇਲਾਜ

ਇਕ ਭਗਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਹੁਤ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੋਜ਼ ਵੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਕਿਥੋਂ ? ਤਾਂ ਭਗਤ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਲੇਪ, ਮਲੱਮ, ਅੰਜਨ, ਗਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਮਿਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਲੱਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿਲਾਵਾਂ ਪੀਸ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਇਕ ਇਕ ਗੋਲੀ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਕਪੜੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸੋਜ਼ ਘਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਅੱਖਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਕੋਮਲ ਅੰਗ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰੋਗੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਵਾਸਤੇ ਇਥੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ

ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਾ ਹੀ ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

(1) ਧੋਤੀ ਕ੍ਰਿਆ (ਆਂਤੜੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ) ਹਰ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਕ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਂਤੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਉਪਰ ਸੁਕਣ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਿੰਦਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੱਚ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਧਾਰਣ ਧੋਤੀ ਕ੍ਰਿਆ ਇਕ 3" ਚੌੜੇ ਅਤੇ 22½" ਲੰਮੇ ਗਿਲੇ ਕਪੜੇ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਪੇਟ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪੇਟ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਧੋਤੀ ਕ੍ਰਿਆ ਬਿਲਕੁਲ

ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਸੀ।

(2) ਖੰਡ ਯੋਗ—ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦਿਨ ਇਕ ਸੱਜਣ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਉਥੇ ਖਿਲਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਭੇਜ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਖੂਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਖਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਹੱਟੇ-ਕੱਟੇ ਅਤੇ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਲ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਕਿਤੇ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ?

ਬਾਬਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਹਾਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ (ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਮਸੀਹਾ) ਨੇ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਬੇਹੱਦ ਦਰਦ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਸਹਿ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਦਿਆਲੂਤਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂਤਾ

ਸੰਨ 1910 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਧੂਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਅੱਗ ਸੇਕ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧੂਣੀ ਵਿਚ ਲੱਕੜਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਧੂਣੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਧੂਣੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੱਥ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਲਸ ਗਿਆ। ਨੌਕਰ ਮਾਧਵ ਅਤੇ ਮਾਧਵਰਾਵ ਦੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਧੂਣੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਫਟਾਫੱਟ ਦੌੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ।

ਮਾਧਵਰਾਵ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਦੇਵਾ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?” ਬਾਬਾ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਣ ਲਗੇ, “ਇਥੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੇ ਇਕ ਲੁਹਾਰਨ ਜਦੋਂ ਭੱਠੀ ਬਾਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੱਝੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਛੱਡ ਕੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਦੌੜ ਕੇ

ਗਈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਫਿਸਲ ਕੇ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਫਟਾਫੱਟ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਸੜ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚ ਗਏ।”

ਕੋਹੜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਮਾਧਵਰਾਵ ਦੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੱਥ ਸੜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਡਾਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਦਵਾਈਆਂ ਲੇਪ, ਲਿਟ ਅਤੇ ਪਟੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਤੇ ਦਵਾਈ ਲਗਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੱਥ ਸੜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਕੋਹੜੀ ਭਾਗੋ ਜੀ ਸ਼ਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਟੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਕਿ ਸੜੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਉਤੇ ਘਿਓ ਮੱਲਣਾ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਪਤਾ ਰੱਖ ਕੇ ਪਟੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣਾ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਜਲਦੀ ਭਰ ਜਾਏ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨੇ ਪਟੀ ਛੱਡਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਕੋਲੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਲ੍ਹਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਡਾਕਟਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਡਾ. ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ। ਭਾਗੋ ਜੀ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਖ਼ਮ ਭਰ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਸੁਖੀ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਪੀੜ ਬਾਕੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਹੱਥ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਘੁਟ ਕੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਤੱਕ ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਵਰਗੇ ਪੂਰਨ ਸਿਧ ਨੂੰ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਇਲਾਜ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਗੋ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਲੇਂਡੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਭਾਗੋ ਜੀ ਛੱਤਰੀ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਧੂਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਸਨ ਉਤੇ ਬਿਰਾਜਦੇ ਤਾਂ ਭਾਗੋ ਜੀ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਭਾਗੋ ਜੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਹੜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਗੱਲ ਗਈਆਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਪੀਕ ਆਦਿ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬੋ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਬਦਕਿਸਮਤ ਲੱਗਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਬਾਲਕ ਖਾਪਰਡੇ ਨੂੰ ਪਲੇਗ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਅਦਭੁੱਤ ਲੀਲਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਮਰਾਵਤੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਖਾਪਰਡੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਤੇਜ਼ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲੇਗ ਦੀ ਗਿਲਟੀ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਖਾਪਰਡੇ ਡਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਉਣ ਲਗੀ ਅਤੇ ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗੀ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਹਵਾ ਖਾਣ ਲਈ ਵਾੜੇ (ਹੁਣ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸਮਾਧੀ ਮੰਦਿਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਕੰਬਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਲੇਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਟਦੇ ਹੀ ਅਸਮਾਨ ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਰ ਤਕ ਆਪਣੀ ਕਢਨੀ ਉਪਰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਖੜੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਂਡਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਚਾਰ ਗਿਲਟੀਆਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖੋ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਦੁਖ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਮੇਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਜ਼ਬ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਣ ਲੀਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਕਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੌਮ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨਰਮ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਵਰਗਾ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਪੰਡਰਪੁਰ ਜਾਣਾ

ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਹ ਖਾਨਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨੰਦੂਰਬਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਪੰਡਰਪੁਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਡਰਪੁਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਵਰਗ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਂਭਨਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਡਰਪੁਰ (ਸ਼ਿਰਡੀ) ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਠੋਬਾ (ਬਾਬਾ) ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਤੋਂ ਕੀ ਲੁਕਿਆ ਸੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਣੀਜਾਣ ਸਨ। ਜਦੋਂ

ਹੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੀਮਗਾਂਵ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਉਤੇ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ, ਅੱਪਾ ਸ਼ਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕਾਂਸ਼ੀਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕਿਹਾ, “ਚਲੋ, ਚਾਰੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰੀਏ। ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ”—ਇਹ ਭਜਨ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗਾਈਏ (“ਪੰਡਰਪੁਰਲਾ ਜਾਆਚੇ ਜਾਆਚੋਂ ਤਿਥੇਂਚ ਮਜਲਾ ਰਾਹਾਂਚੋਂ। ਤਿਥੇਚ ਮਜਲਾ ਰਾਹਾਂਚੇ, ਘਰ ਤੋਂ ਮਾਈਆ ਰਾਹਾਂਚੇ।”) ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗਾਣ ਲਗੇ। (ਭਾਵ ਅਰਥ—ਮੈਨੂੰ ਪੰਡਰਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਵਾਮੀ (ਈਸ਼ਵਰ) ਦਾ ਘਰ ਹੈ।) ਬਾਬਾ ਗਾਈ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਭਗਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਪੰਡਰਪੁਰ ਪਧਾਰਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪਾਠਕੋਂ ਹੁਣ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਕਿਥੇ ਸੀ? ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਡਰਪੁਰ ਵਾਸ ਦੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਉਤੇ ਡਿਗ ਪਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ, ਉਦੀ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਨਵ ਜਨਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ, ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਲਈ ਬਾਕੀ ਰੱਖ ਕੇ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-8 ॥

ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ, ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੌਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਤਾਤਿਆ ਕੌਤੇ ਅਤੇ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

ਇਸ ਅਜ਼ਬ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ (ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 84 ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ) ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਵਤਾ, ਦਾਨਵ, ਗੰਧਰਵ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ), ਜਿਹੜੇ ਸਵਰਗ, ਨਰਕ, ਧਰਤੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੰਨ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਪੁੰਨ ਦੇ ਘੱਟਦੇ ਹੀ ਉਹ ਫੇਰ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਅਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਅਤੇ ਪੁੰਨ ਦੋਨੋਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਤਮਾਵਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਅਨਮੋਲ

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹਨ—ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ, ਭੈਅ ਅਤੇ ਕਾਮ-ਕ੍ਰੀੜਾ। ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਇਕ ਖਾਸ ਦੇਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੂਨ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਲਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ।

ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਦਾ ਏਦਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਬਲਗਮ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਪਲ 'ਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਏਨਾ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ-ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਜੂਨ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਅਤੇ ਬਦਲਣਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਅਤੇ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਸਾਡੀ ਅਧੋਗਤੀ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਮਾਰਗ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਹ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ, ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਘੋੜਸਵਾਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੋਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਤਮਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਦੇ ਲਈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਗਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਸ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਸਮਝ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਅਦਭੁੱਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। (ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਦ 11-9-28 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ)। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਮਿਲਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਉੱਚੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੁੱਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤੀ ਮਿਲਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ-ਜਨਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਲ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰਾਜਾ

ਸਾਰੇ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨਚਾਹੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜਲਦੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰਨ ਲਗਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ, ਆਲਸ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ?

ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ—ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਸੰਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੀਤਲ ਛਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਲਾਭ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਖਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਰਵਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਆਤਮ-ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸਾਨੂੰ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ, ਡੂੰਘੇ ਉਪਦੇਸ਼, ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਥਿਰਤਾ, ਵੈਰਾਗ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਿਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ-ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ, ਹੰਕਾਰ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਆਦਿ ਗੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਭਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਜਾਗ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸੰਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਫਕੀਰ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਆਤਮਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਗਵਤ-ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਫਕੀਰ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਭਿਖਾਰੀ ਵੀ ਰਾਜਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਕੌਣ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਭਿਖਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੀ—“ਔ ਮਾਈ! ਇਕ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਮਿਲੇ।” ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ‘ਟਮਰੇਲ’ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ‘ਝੋਲੀ’। ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਘਰ ਸਿਰਫ

ਫੇਰੀ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਗ, ਦੁੱਧ ਜਾਂ ਲੱਸੀ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਟਿਨਪਾਟ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਭਾਤ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸੁੱਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਜ਼ੀਭ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦ ਦੀ ਫਿਕਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ? ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਭਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਰਲਾ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ।

ਇਹ ਚੀਜ਼ ਸੁਆਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਕਦੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੀਭ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਬੇ-ਕਾਇਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਫੇਰੀ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ 12 ਵਜੇ ਤਕ। ਉਹ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ ਇਕ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਕੁੱਤੇ, ਬਿੱਲੀਆਂ, ਕਾਂ ਆਦਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭਜਾਇਆ। ਇਕ ਔਰਤ ਵੀ, ਜਿਹੜੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਰੋਟੀ ਦੇ ਦਸ-ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਦੁਤਕਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਭਜਾਇਆ, ਉਹ ਭਲਾ ਬੇਸਹਾਰਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਰੋਕਦੇ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧੰਨ ਹੈ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ-ਪਹਿਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ 'ਪਾਗਲ' ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਭਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਲਾ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਆਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ? ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਆਲੂ ਦਿਲ, ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਲੱਗਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਤੋਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਇਕ ਮਹਾਨ-ਪੁਰਖ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂਅ ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਮੀਲਾਂ ਦੂਰ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ ਫੜਦੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਪੱਤਲ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਾਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਜਿਵੇਂ ਰੋਟੀ, ਸਾਗ ਆਦਿ ਪਰੋਸਦੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਬੜਾ ਵਿਲੱਖਣ

ਸੀ—ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਮ ਤਕ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਫ਼ਕੀਰ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਈਸ਼ਵਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੂਜਿਆ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ “ਫ਼ਕੀਰੀ ਹੀ ਸੱਚੀ ਅਮੀਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।” ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਯਜਾਬਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੌਣ ਦਾ ਢੰਗ

ਉਹ ਸੰਤ ਪੁਰਖ ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਵਾਸੂਦੇਵ ਸਦਾ ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਗਤ ਵੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਸਨ— (1) ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਪਾਟਿਲ (2) ਭਗਤ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਪੂਰਬ, ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਪਏ-ਪਏ ਹੀ ਉਹ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਉਸਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਤਾਤਿਆ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਫਟਾਫੱਟ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਫੜ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੱਬਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਪਰ ਪੱਕਾ ਦੇ ਕੇ ਪਿੱਠ ਥਪਥਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਤਿਆ ਨੇ 14 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ। ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਦਿਨ ਸਨ ਉਹ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕੀ ਕਹਿਣਾ? ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤਾਤਿਆ ਉਪਰ ਘਰ-ਬਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਪਈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਰਾਹਤਾ ਵਾਸੀ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਗਣਪਤ ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਹਤਾ ਦੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਸੇਠ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰਭਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੇਠ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ

ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ ਬੈਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਹਤਾ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਰਮ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਚਿਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੇਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਹਤਾ (ਦੱਖਣ ਵਿਚ) ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨੀਮਗਾਂਵ (ਉੱਤਰ ਵਿਚ) ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਉਸ ਵਿਚ ਗਏ ਹੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਠੀਕ-ਠੀਕ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੇ, ਉਹ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਰਾਹਤਾ ਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਾਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਇਸ ਸੱਚਚਰਿਤਰ ਦੇ 30ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-9 ॥

ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ, ਭੀਖਿਆ ਮੰਗਣਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਭਗਤਾਂ (ਤਰਖੰਡ ਪਰਿਵਾਰ) ਦੇ ਅਨੁਭਵ।

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਘਰ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਥਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਸ਼ਿਰਡੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਵੀ, ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੇੜ ਲਿਆ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਉਥੇ ਰੁੱਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ ਇਥੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਪਾਟਿਲ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਤਿਆ ਕੋਤੇ ਪਾਟਿਲ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਲਦੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਜ਼ਰਾ ਠਹਿਰੋ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਛੱਡ ਦਿਉ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਉ।” ਉਸ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਉ।” ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਟਾਂਗਾ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਟਾਂਗੇ ਦੇ ਦੋ ਘੋੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲਗਭਗ ਤਿਨ ਸੌ (300) ਰੁਪਏ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਚੰਚਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਾਵਲੀ ਵਿਹੀਰ ਪਿੰਡ ਪਾਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ

ਨਾਲ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਲੱਕ ਵਿਚ ਮੋਚ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਾਤਿਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਈਂ ਮਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈ। ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਕੋਲਹਾਰ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਰਗੀ ਹੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੱਜਣ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਕ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੱਜਣ (ਅੰਗਰੇਜ਼), ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਕੋਲੋਂ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਠਹਿਰਨ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਅਜੀਬ ਸਵਾਗਤ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹ ਉਥੇ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਤੱਕ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਸਾਵਲੀ ਵਿਹੀਰ ਨਾਂਅ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਇਕ ਸਾਈਕਲ ਅੱਗੋਂ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਘੋੜੇ ਡਰ ਗਏ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜਨ ਲੱਗੇ। ਫਲਸਰੂਪ, ਟਾਂਗਾ ਉਲਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੱਜਣ ਥੱਲੇ ਲਟਕ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੂਰ ਤਕ ਟਾਂਗੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘਸੀਟੇ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੌੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਸੱਟਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸੁਆਲ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੰਭਵ ਹੈ, ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਏਨੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਸੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ?

ਇਸ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੌਣ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ?

ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਦਮੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੋਹ—1) ਕਾਮਿਨੀ, 2) ਕਾਂਚਨ, 3) ਕੀਰਤੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ, ਮੋਹ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਭਾਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨਾ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਵਾਨਪ੍ਰਸਥੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਲ-ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੱਕੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਵਾਸੂਦੇਵ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

ਦੂਸਰਾ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

ਪੰਚਸੂਨਾ—(ਪੰਜ ਪਾਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ)—ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਰਸੋਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ—1) ਕੰਡਨੀ (ਪਿਸਣਾ), 2) ਪੇਸ਼ਨੀ (ਦਲਣਾ), 3) ਉਦਕੁੰਭੀ (ਭਾਂਡੇ ਮਲਣਾ), 4) ਮਾਰਜਨੀ (ਮਾਂਜਣਾ ਅਤੇ ਧੋਣਾ), 5. ਚੂਲੀ (ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਲਣਾ)।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਪਛਤਾਵੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ—1) ਬ੍ਰਹਮ ਯੱਗ ਯਾਨਿ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ—ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, 2) ਪਿੱਤਰ ਯੱਗ—ਪੂਰਵਜਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ, 3) ਦੇਵ ਯੱਗ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦੇਣਾ, 4) ਭੂਤ ਯੱਗ—ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਨ, 5) ਮਨੁੱਖ (ਮਹਿਮਾਨ) ਯੱਗ—ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਨਾ।

ਜੇ ਇਹ ਕੰਮ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਤੱਵ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਮਨੋਰੰਜਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ—“ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੱਤਾ, ਫੁੱਲ, ਫਲ ਜਾਂ ਜਲ ਵੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ

ਉਸ ਸ਼ੁੱਧ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਵੱਲੋਂ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।” ਜੇ ਭਗਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਭੇਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੇ ਉਹ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਉਸਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਉਸ ਭੇਟ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭੇਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭੇਟ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਤਰਖੰਡ ਪਰਿਵਾਰ (ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ)

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਆਤਮਾਰਾਮ ਉਪ ਨਾਮ ਬਾਬਾਸਾਹਿਬ ਤਰਖੰਡ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਮਾਜੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਭਗਤ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ। ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਬਾਂਦਰਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਘਰ ਵਿਚ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਮਾਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਦਾ ਠੀਕ ਖਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਪਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕਿ ਪੂਜਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਤਰਖੰਡ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ, ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਾਬਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਸ਼ਟਾਂਗ ਦੰਡਵਤ ਕਰਕੇ ਬੋਲੇ—“ਹੇ ਬਾਬਾ! ਮੈਂ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂਗਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਮਿਹਨਤ ਤਕ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖਣਾ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਵੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਬਗ਼ੈਰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਤਰਖੰਡ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਵਚਨਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੂਜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਦੋਂ ਭੋਜਨ ਲਈ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੋਈਏ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਨੈਵੇਦ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦੰਡਵਤ ਕਰਕੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਤਾ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਰੀਰਿਕ ਮਿਹਨਤ ਤਕ ਹੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਸੂਰ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਾਂਦਰਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਆਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਨੂੰ ਕਿਹਾ—“ਮਾਂ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਭੋਜਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਬਾਂਦਰਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਤੇ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਊ (ਸ੍ਰੀ ਤਰਖੰਡ) ਮੇਰੇ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਕੇ ਗਏ। ਆਖ਼ੀਰ ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ।” ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜਾ ਕੋਲ ਹੀ ਖੜਾ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਂਦਰਾ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਭ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਡਾਕ ਰਸਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈਆਂ, ਕੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ—1) ਭਰਿਤ (ਭਰਥਾ ਜਾਂ ਮਸਾਲੇ ਵਾਲਾ ਬੈਂਗਨ ਅਤੇ ਦਹੀਂ), 2) ਕਾਚਰਿਆ (ਬੈਂਗਨ ਦੇ ਗੋਲ ਟੁਕੜੇ ਘਿਓ ਵਿਚ ਤਲੇ ਹੋਏ), 3) ਪੇੜਾ (ਮਿਠਾਈ) ਬਾਬਾ ਲਈ ਭੇਜੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਹੁਣ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਵੀਰ ਭਾਸਕਰ ਪੁਰੰਦਰੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਰੰਦਰੇ ਨੂੰ ਦੋ ਬੈਂਗਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਇਕ ਬੈਂਗਨ ਦਾ ਭਰਥਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਕਾਚਰਿਆ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਦੇਣ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਰੰਦਰੇ ਭਰਥਾ ਲੈ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਆਈ। ਬਾਬਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਉਹ ਭਰਥਾ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਾਚਰਿਆ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਕੋਲ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਾਚਰਿਆ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਬੈਂਗਨ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਮੌਸਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੈਂਗਨ

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਣ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਰਥਾ ਕੌਣ ਲਿਆਇਆ ਸੀ? ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬੈਂਗਨ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਰੰਦਰੇ ਲਿਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਚਰਿਆ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ।

ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1915 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੋਵਿੰਦ ਬਾਲਾਰਾਮ ਮਾਨਕਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਰਸਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਬਾਬਾ ਲਈ ਕੁਝ ਭੇਟ ਸ਼ਿਰਡੀ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੇੜੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪੇੜਾ ਵੀ ਅਰਪਣ ਨੈਵੇਦ ਦਾ ਸੀ। ਬਾਲਕ ਗੋਵਿੰਦ ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅਤਿ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੇੜਾ ਬਾਬਾ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੋਵਿੰਦ ਮਾਨਕਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ, ਪਰ ਉਥੇ ਪੇੜਾ ਲਿਜਾਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਇਹ ਸਭ ਚੁੱਪਚਾਪ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪੇੜਾ ਲਏ ਉਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਲਿਆਏ ਹੋ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ—“ਕੁਝ ਨਹੀਂ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੇਰ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਂ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ) ਨੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਮਠਿਆਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ?” ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਦੌੜ ਕੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੇੜਾ ਲਿਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੇੜਾ ਖਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਦੀ ਭੇਟ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ “ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ”—ਇਹ ਭਗਵਤ ਵਚਨ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਭੋਜਨ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਲੀਆਂ ਪਰੋਸੀਆਂ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਇਕ ਭੁੱਖਾ ਕੁੱਤਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਭੌਂਕਣ ਲੱਗਾ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ ਫਟਾਫੱਟ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੱਤਾ ਬੜੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਖਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮਾਂ! ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਖਵਾਇਆ, ਮੇਰੀ ਭੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੱਲੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਇਸਦਾ ਉੱਤਮ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ

ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਕਦੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਾਂਗਾ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੀ ਰਹਿਣਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪ ਭੋਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਇਸਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੋ।” ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ, “ਭਲਾ! ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਦੂਸਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕੇ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।” ਬਾਬਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਉਸ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲੇ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਡਕਾਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਤਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਰੋਟੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਣੀ— (ਬਿੱਲੀਆਂ, ਸੂਰ, ਮੱਖੀਆਂ, ਗਾਵਾਂ ਆਦਿ) ਵੀ ਮੇਰੇ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਡੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਵੈਤ ਜਾਂ ਭੇਦਭਾਵ ਭੁੱਲ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।”

ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ।

ਸਿੱਖਿਆ

“ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।”

ਇਹ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਇਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ “ਸਭ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰੋ।”

ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਆਪ ਬਾਬਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਸਤਰ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-10 ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਸੌਣ ਵਾਲਾ ਫੱਟਾ, ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ, ਨਾਨਾਵਲੀ, ਸੌਖਾ ਸਰਲ ਰਾਹ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਆਤਮਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਬੁਝਾਰਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਧਨਾਵਾ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਅਤਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੌਖੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਬਹੁਤ ਫਲਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਹਨ, ਪਲ-ਪਲ ਇਸ ਸਾਧਨਾ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰ 'ਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ ਤਾਂ ਭਰਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਹੀ ਈਸ਼ਵਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਭਾਗ-ਵਿਧਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਲਵੇਗਾ। ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਮੀਮਾਂਸਾ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਨ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਕਤ ਮੱਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸਾਨੂੰ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਭਗਤੀਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਣਾ, ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਸੁਣਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਸੌਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਅਜ਼ੀਬ ਬਿਸਤਰ

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਡੋਂਗਲੇ ਇਕ ਚਾਰ ਹੱਥ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹਥੇਲੀ ਚੌੜਾ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਫੱਟਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੌਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਏ। ਫੱਟਾ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸੌਂਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਚਿੱਥੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਬਾਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਝੁਲੇ ਵਾਂਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਸੌਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਿੱਥੜਿਆਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਤਲੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਝੁਲਾ ਬਨਾਉਣਾ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਜਿਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਚਿੱਥੜੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਫੱਟੇ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ? ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਮ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਕ ਲੀਲ੍ਹਾ

ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਫਟੇ ਹੋਏ ਚਿੱਥੜੇ, ਫੱਟੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਭਾਰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਫੱਟੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਦੇਖਣਾ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਨਜ਼ਾਰਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਟੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਹ ਭੇਦ ਜਾਣਨ ਲਈ ਨਜ਼ਰ ਜਮਾਈ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਭੀੜ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਫੱਟਾ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਅੱਠੇ ਸਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੋਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਣਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਗਈਆਂ ਸੀ।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਸਗੁਣ ਅਵਤਾਰ

ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਲੰਮੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਸਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਹ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਮੋਹ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਉਹ ਬੇਚੈਨ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਪੱਥਰ ਮਾਰਦੇ, ਕਦੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਗੰਭੀਰ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਅਤੇ ਆਤਮਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਕ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੰਡ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲੱਕੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਚਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਕਦੀ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਿਕ' ਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਗਤਾਂ 'ਤੇ ਖਾਸ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਪਰਮ ਦੈਵੀ-ਸਰੂਪ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਦੈਵੀ-ਸਰੂਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਅਸੀਮ, ਅਨੰਤ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਸਿੱਧਾਂਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਮੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ ਸਤਵ ਗੁਣ-ਸੰਪੰਨ ਅਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸਨ ਜਾਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਦਾ ਠੀਕ-ਠੀਕ ਪਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ

ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲਈ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਗਏ। ਕੁਝ ਵਕਤ ਬਾਅਦ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ (ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਟੇਟ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚਾਂਦ ਪਾਟਿਲ ਦੀ ਬਰਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 60 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਨ 1918 ਵਿਚ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਏ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਮ-ਤਾਰੀਕ ਸੰਨ 1838 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼

ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ (1608-1681) ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮਦਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਵਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗਊਆਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵੱਧ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ “ਰਾਮ (ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਹੈ) ਅਤੇ ਰਹੀਮ (ਜਿਹੜਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖੁਦਾ ਹੈ) ਇਕ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਕਿਉਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਦੇ ਹੋ? ਅਗਿਆਨੀ ਬੱਚਿਓ! ਦੋਵੇਂ ਜਾਤਾਂ ਏਕਤਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਰਹੋ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਯੋਗ, ਵੈਰਾਗ, ਤਪ, ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਸਾਧਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਜਨਮ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਦਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਕਰੋ।”

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਚਰਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਉੱਨਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਘਰ-ਘਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਵੀਨਾ ਅਤੇ ਕਰਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੰਤਰ ਫੂਕਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਹੜਪਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ

ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਢੋਂਗ ਹੀ ਰਚਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਨਾਸਤਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—1) ਨਿਯਤ ਅਤੇ 2) ਅਨਿਯਤ। ਅਨਿਯਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਤ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਵਿਵੇਕ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਿਯਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਬਿਧਾ ਜਲਦੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਸਥਿਤ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਉਸ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਵਿਵਰਣ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕੋ-ਜਿਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਨਿਰਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸਨ। ਕਿਸਮਤ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਸ਼ੱਕ, ਵਹਿਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਪਰਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜ਼ਾਦ ਸਨ।

ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀ ਪੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਈਸ਼ਵਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੌਂਦੇ, ਜਾਗਦੇ, ਖਾਂਧੇ-ਪੀਂਦੇ, ਵਾੜੇ ਜਾਂ ਖੇਤ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਈਸ਼ਵਰ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਪਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਭਜਨ ਰਚਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੰਨਪੜ੍ਹ ਸਨ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਲ ਭਜਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਕਾਵਿ ਦੀ ਝਲਕ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਆਣੇ ਸਰੋਤੇ ਹੀ ਅਸਲ ਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੁਆਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਵਿਚ ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—1) ਕੀਰਤੀ, 2) ਧਨ, 3) ਵੈਰਾਗ, 4) ਗਿਆਨ, 5) ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਅਤੇ 6) ਉਦਾਰਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਸਗੁਣ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬੜੀ ਹੀ ਅਜ਼ੀਬ ਸੀ। ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਚਨ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਸਰਸਵਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਥੇ ਇਕ ਮਨੋਰੰਜਕ ਨਮੂਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਅਤਿ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦੇ—“ਦਾਸਾਂ ਦਾ ਦਾਸ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹਾਂ।” ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ ?

ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ੇ-ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਲੱਗਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਉਹ ਖਾਂਧੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੀਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਹਨੁਮਾਨ ਵਾਂਗ ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸੁੱਧ ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇੱਛਾਵਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉਹ ਸਵਾਰਥ ਰਹਿਤ, ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਕ ਮਨੋਰੰਜਕ ਕਥਾ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਾਵਲੀ

ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਨਾਨਾਵਲੀ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਅਜ਼ੀਬ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਗੱਦੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਉੱਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਨਾਨਾਵਲੀ ਉਥੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਪਰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਦੁਬਾਰਾ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਨਾਨਾਵਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਬਾ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੌਖਾ, ਸਰਲ ਰਸਤਾ, ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਧਾਰਣ ਅਦੁੱਤੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਸਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਨਾਯਾਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ

ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਫੂਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ **ਚਲਾਕੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ‘ਸਾਈਂ ਸਾਈਂ’ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਛੁੱਟ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।** ਪੰਜ ਅਗਨੀ—ਤਪ, ਤਿਆਗ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਯੋਗ ਆਦਿ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਮਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਗ਼ੈਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਉਹ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਾਈਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਸਰਵਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਇਹ ਕਥਾਵਾਂ ਸੰਸਾਰਿਕ ਭੈਅ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਹ ਉਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਉ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਾਈਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਈ ਰੱਖੋ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ? ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਸਰਵਣ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਿਕ ਬੁੱਧੀ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਚੈਤਨ ਪੰਥ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾ ਜਿਵੇਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਭਗਤੀ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਹੋ ਜਾਉ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਭਵਸਾਗਰ ਦੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਹੀ ਸੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਨਦੀਆਂ—ਗੰਗਾ, ਜਮੁਨਾ, ਗੋਦਾਵਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਕਾਵੇਰੀ ਆਦਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮੋਹ-ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ

ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਹੈ! ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜੇ ਹੋਏ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਉਦੀ ਵੰਡਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿਥਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਸਦਾ ਆਤਮਾਨੰਦ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-11 ॥

ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ, ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਪੂਜਾ, ਹਾਜ਼ੀ ਸਦੀਕ ਫਾਲਕੇ, ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ

ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦੋ ਸਰੂਪ ਹਨ—ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਗੁਣ। ਨਿਰਗੁਣ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਗੁਣ ਸਾਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਹਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 12 ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਸੌਖੀ ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਆਕਾਰ (ਸਰੀਰ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਆਦਿ) ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਉਪਾਸਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਸੌਖੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਕੁਝ ਦੇਰ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਉੱਨਤੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੱਲ ਵੱਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਗੁਣ ਉਪਾਸਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਮੂਰਤੀ, ਵੇਦੀ, ਅੱਗ, ਰੋਸ਼ਨੀ, ਸੂਰਜ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਸੱਤ ਉਪਾਸਨਾ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਚੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਸਰੂਪ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉ, ਜਿਹੜੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਆਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੈ।

ਕੋਈ-ਕੋਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਗਵਤ ਭਗਤ ਜਾਂ ਮਹਾਭਗਵਤ (ਮਹਾਨ ਭਗਤ) ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਾਫੀਦਾਤਾ, ਸ਼ਾਂਤ, ਸਰਲ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਲਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਿਰਗੁਣ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਬੇਅੰਤ ਅਤੇ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸੀ। ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਬੇਹਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੀ, ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੰਤ-ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਸੰਤ ਹੀ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਹਨ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪ ਉਹ ਹੀ ਹਾਂ।” ਇਹ ਵਰਨਣ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸੱਚ, ਚਿੱਤ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਹੈ, ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਸਾਈਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰਤੀ (ਤੈਤਰੀਏ ਉਪਨਿਸ਼ਦ) ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਸੁਣਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਆਨੰਦ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸਭ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਭਗਤ ਇਕ ਨਰਮ ਆਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਰਹਾਣਾ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਇਤਰ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਂਦੇ, ਕੋਈ ਸੁਪਾਰੀ, ਪਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭੇਟਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨੈਵੇਦ ਹੀ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਹਰ ਦਿਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਗੁਰੂਦੇਵ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਭਗਤੀ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਤਾਤਿਆ ਨੂਲਕਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਕ ਬੈਠੇ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਾਦਾ ਭੱਟ ਕੇਲਕਰ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਆਦਰ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਦਾਦਾ ਭੱਟ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਇਕੱਠੇ ਪੂਜਾ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਪਹੁੰਚੇ। ਦਾਦਾ ਭੱਟ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਮਹਾਲਸਾਪਤਿ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਉੱਪਰ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਚੰਦਨ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁੰਡਾਕਾਰ ਲਗਾਇਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਾਦਾ ਭੱਟ ਨੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ?” ਬਾਬਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਡਾ. ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਘੋਸ਼ਵਰਕਰ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕਾਕਾ ਪੁਰਾਣਿਕ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ, ਦੇ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਦਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਦਨ ਲਗਾਇਆ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਦਾਦਾ ਭੱਟ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਾਕਾ ਪੁਰਾਣਿਕ ਵਰਗਾ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪੁੰਡਾਕਾਰ ਚੰਦਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਵ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਉਹ ਪੂਜਾ ਦੀ ਥਾਲੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਰੁਦਰ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਦੀ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਮੋਮ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨਰਮ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਲੱਗਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ-ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਲਾਡ ਡੁੱਲ੍ਹ-ਡੁੱਲ੍ਹ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋਏ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਹਨ।

ਹਾਜ਼ੀ ਸਦੀਕ ਫ਼ਾਲਕੇ

ਇਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਹਾਜ਼ੀ ਸਦੀਕ ਫ਼ਾਲਕੇ ਦੀ ਕਥਾ ਇਸ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਕਲਿਆਣ ਵਾਸੀ ਇਕ ਯਵਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਦੀਕ ਫ਼ਾਲਕੇ ਸੀ, ਮੱਕਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਹੱਜ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਉਹ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਂ (9) ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫ਼ਾਲਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾ-ਉਮੀਦ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਣ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਮੀਦ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਸ਼ਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਭਗਤ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ੰਕਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਨੰਦੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਾਲਕੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਠੀਕ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਾ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਬਾਬਾ ਆਪ ਉਸ ਬੁੱਢੇ ਹਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ? ਅਨੇਕਾਂ ਭਗਤ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦੇ ਦਿਉ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸ਼ਾਮਾ, ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਨਦਾਨ ਹੈਂ। ਜੇ ਫ਼ਕੀਰ (ਅੱਲ੍ਹਾ) ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ

ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਚੰਗਾ, ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਬਾਰੂਵੀਂ ਖੂਹ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਪਗਡੰਡੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੈ?" ਸ਼ਾਮਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਮਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਪੁੱਛ ਕਿ "ਕੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਚਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ?" ਫੇਰ ਸ਼ਾਮਾ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਕਿ "ਤੁਸੀਂ ਆਖੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।" "ਮੈਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਇਕ ਬੱਕਰਾ ਹਲਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ—ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਮਾਸ ਜਾਂ ਅੰਡਕੋਸ਼?" ਸ਼ਾਮਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਕਿ, "ਜੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਭੋਜਨ-ਪਾਤਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗਰਾਹੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਮਝੇਗਾ।" ਇਹ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਭੜਕ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਛਨੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਹਾਜ਼ੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ "ਫਜ਼ੂਲ ਹੀ ਨਮਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ? ਆਪਣੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਾਜ਼ੀਆਂ ਵਰਗਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੱਕਾ ਹੱਜ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਿੜਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਜ਼ੀ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅੰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਹਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਹਾਜ਼ੀ ਕੋਲ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ 55 ਰੁਪਏ ਕੱਢ ਕੇ ਹਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਬਾ ਹਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੁਣ ਹਾਜ਼ੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਵੀ ਭੇਟ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਜ਼ੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ

ਬਾਬਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

1) ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਹਨੇਰੀ ਤੁਫਾਨ ਆਇਆ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਸੰਘਣੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਹਵਾ ਝੰਝੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੱਦਲ ਗਰਜ ਰਹੇ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਮੀਂਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਦੇਖੋ, ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸੀ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਦੇਵੀਆਂ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਵੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਗਵਾਨ ਸਾਈਂ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਹੀ ਭੁੱਖੇ ਸੀ, ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ

ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਗਰਜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਬਸ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਉ।” ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੀਂਹ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਘੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵੀ ਘੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਚੰਦਰਮਾ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ।

2) ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਧੂਣੀ ਦੀ ਅੱਗ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਕੇ ਬਲਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਉਪਰ ਛੱਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਏ। ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਬਾਬਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਟਕਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਖੰਬੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾ।” ਸਟਕੇ ਦੀ ਹਰ ਸੱਟ ਨਾਲ ਲਾਟਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਧੂਣੀ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਆਏਗਾ, ਉਸ 'ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਭਗਤ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕੇ, ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-12 ॥

ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ, ਧੁਮਾਲ ਵਕੀਲ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਮੋਣਕਰ, ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ

ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲੱਗ ਹੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਾਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ ਉਪਰ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਵਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਸਤਯ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਵਾਸੂਦੇਵ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਵੀ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਗਿਆਨ-ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੈਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਰਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਦੋਸਤ, ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਸਾਰੇ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਨ। ਪਾਠਕੋ, ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਸ਼ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਭਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਜਾਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਯਾਦ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਆਂ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਅਨੇਕਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਸਮਾਧੀ ਲੈਣ ਤਕ ਕੋਈ ਯੋਗ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਾਈਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਈਂ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਠਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤਕ ਹੀ ਉਥੇ ਰੁਕਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ ਅਤੇ ਆਗਿਆ ਮਿਲਦੇ

ਹੀ ਥਾਂ ਛੱਡਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਉਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਠਹਿਰਣ ਅਤੇ ਗੋਕੁਲ ਅਸ਼ਟਮੀ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਉਗੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਸ ਸੁਆਲ ‘ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਜਿਹੀ ਹੋਈ। ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਆਗਿਆ ਦੇਣ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਕਨੂੰਨ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੁਨੀਮ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕਾਕਾ ਦੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੇਠ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਿਹੜੀ ਚਿੱਠੀ ਕਾਕਾ ਦੇ ਲਈ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੰਬਈ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਭਾਉ ਸਾਹਿਬ ਧੁਮਾਲ

ਹੁਣ ਇਕ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕਥਾ ਸੁਣੋ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਉ ਸਾਹਿਬ ਧੁਮਾਲ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਨਿਫ਼ਾੜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਉਤਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਨਿਫ਼ਾੜ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਹੋਰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਫ਼ਾੜ ਦੇ ਜੱਜ ਪੇਟ-ਦਰਦ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਭਾਉ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਕੋਲ ਹੋਈ। ਆਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਧੁਮਾਲ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਵਕਿਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਮੋਣਕਰ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨਿਮੋਣਕਰ, ਜਿਹੜੇ ਨਿਮੋਣ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਆਨਰੇਰੀ ਜੱਜ ਸੀ, ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਨਿਮੋਣਕਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬੇਲਾਪੁਰ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨਿਮੋਣਕਰ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਸਾਠੇਵਾੜਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਚਰਣ ਛੂਹੇ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਲਦੀ ਜਾਉ, ਘਬਰਾਉ ਨਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਬੇਲਾਪੁਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਜਾਣਾ।” ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿੰਨੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਨਿਮੋਣਕਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬਾਬਾ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ।

ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੋਤਸ਼ੀ

ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਇਕ ਉੱਦਮੀ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਪੁੰਨ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰੋੜਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਬਾਪੂ ਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਫਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਅੰਬ ਨੂੰ ਏਨੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਚਾਹੋਂ ਪਾਸਿਉਂ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਚੂਸਦੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਰਸ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਗਿਟਕ ਅਤੇ ਛਿੱਲੜ ਫਟਾਫੱਟ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕੋਲੇ ਛਿੱਲ ਕੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਛਿੱਲੜ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰੱਖ ਲਏ। ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੱਥ ਦੇਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕੋਲੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵਾੜੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੱਪੜੇ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਗਨੀਹੋਤਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਂਡੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਗੇਰੂ ਲਿਆਉਣਾ ਅੱਜ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਰੰਗਾਂਗੇ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਹੁਣ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਆਰਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਸਾਹਿਬ ਜੋਗ ਨੇ ਮੁਲੇ ਨੂੰ ਆਰਤੀ ਵਿਚ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਗੇ। ਤਾਂ ਜੋਗ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਆਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਸ ਨਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲਿਆਉ।” ਬੂਟੀ ਆਪ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਗਏ

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਮੈਂ ਇਕ ਅਗਨੀਹੋਤਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੇਣਾ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ? ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।” ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੂਟੀ ਵਰਗੇ ਇਕ ਕਰੋੜਪਤੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮਨ੍ਹਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੂਟੀ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ, ਕੁਝ ਦੂਰ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਉੱਪਰ ਫੁੱਲ ਸੁੱਟੇ। ਯਕਦਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਆਸਨ ਉੱਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਲਾਸ਼ਵਾਸੀ ਗੁਰੂ ਘੋਲਪ ਸਵਾਮੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਕਿਤੇ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ! ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਾਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਪਹੁੰਚੇ? ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੁੰਢੀ ਵੱਢੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਕੈਲਾਸ਼ਵਾਸੀ ਗੁਰੂ ਘੋਲਪ ਸਵਾਮੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਪਹੁੰਚੇ? ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਗਤ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਰਤੀ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਾ ਹੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ-ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਫੇਰ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਆਨੰਦਮਈ ਰੂਪ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕੱਥ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਫੇਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ।” “ਗੇਰੂ ਲਿਆਉ, ਅੱਜ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਰੰਗਾਂਗੇ”—ਬਾਬਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੀਬ ਲੀਲਾ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਯਵਨ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ

ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ “ਤੈਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ, ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇਗੀ।” ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ। ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਯਵਨ ਨੂੰ ਦੰਡਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਹੀ ਰਹੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਰੂਪ ਫੇਰ ਦਿਸਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ—“ਕੀ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ? ਇਹ ਯਵਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਅਰੇ! ਅਰੇ! ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਯੋਗ-ਅਵਤਾਰ ਹਨ।” ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਬਾ ਆਪ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਦੋਸਤ ਖ਼ਾਨਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਇਆ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ। ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ? ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ?” ਇਹ ਸੁਆਲ ਸੁਣ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਈਂ ਭਗਤੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਲੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ, ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-13 ॥

ਹੋਰ ਕਈ ਲੀਲਾਵਾਂ-ਰੋਗ ਨਿਵਾਰਨ—1) ਭੀਮਾ ਜੀ ਪਾਟਿਲ, 2) ਬਾਲਾ ਗਣਪਤ ਦਰਜੀ, 3) ਬਾਪੂ ਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ, 4) ਆਲੰਦੀ ਸਵਾਮੀ, 5) ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ, (6) ਹਰਦਾ ਦੇ ਦੱਤੋਪੰਤ।

ਮਾਇਆ ਦੀ ਅਭੇਦ ਸ਼ਕਤੀ

ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਦਾ ਸੰਖੇਪ, ਅਰਥਪੂਰਨ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਭਰੇ ਅਤੇ ਨੱਪੇ ਤੁੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੇਫਿਕਰ ਅਤੇ ਨਿਰਭੈ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ “ਮੈਂ ਫਕੀਰ ਹਾਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰ-ਬਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਮੈਂ ਇਕ ਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਦੀ ਇਹ ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਫਕੀਰ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਹਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣਗੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਵਾਈ। ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਭਾਗਵਤ ਵਿਚ ਉਧਵ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਸੰਤ ਮੇਰੇ ਜਿੰਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ” ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਹੀ ਮੇਰੀ ਉਪਾਸਨਾ ਵੱਲ ਵੱਧਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ “ਸਾਈਂ ਸਾਈਂ” ਦਾ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਗਰੀ ਜਾਂ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਯੋਗ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਅਗੇ ਦੇਖੋ ਬੇਆਸਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਾਈਂ ਨੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਕੀਤਾ।

ਭੀਮਾ ਜੀ ਪਾਟਿਲ

ਨਾਰਾਯਣ ਗਾਂਵ (ਤਾਲੁਕਾ ਜੂਨਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੂਨਾ) ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਭੀਮਾ ਜੀ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਸੰਨ 1909 ਵਿਚ ਛਾਤੀ ਦਾ ਇਕ ਭੀਅੰਕਰ ਰੋਗ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਤਪਦਿਕ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਏ ਪਰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਨਾਉਮੀਦ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ “ਹੇ ਨਾਰਾਯਣ! ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੇ ਅਨਾਥ ਦੀ ਕੁਝ ਮਦਦ ਕਰੋ।” ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁੱਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੈੜੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭੀਮਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਲੈ ਲਈ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ “ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਉਪਾਉ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ।” ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲਿਟਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਇਹ ਪਿੱਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰੋਗੀ ਬਹੁਤ ਨਾ ਉਮੀਦ ਹੋ ਕੇ ਤਰਸ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਕਿ, “ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਆਸਰਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਦਯਾ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਦਯਾ ਕਰੋ।” ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦਾ ਦਿਲ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਚੰਗਾ, ਠਹਿਰੋ! ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ।

ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦੁੱਖੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਪਰ ਪੈਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੁੱਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਫਕੀਰ ਬਹੁਤ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਰੋਗ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦਯਾ ਕਰਕੇ ਰਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।” ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਖੂਨ ਦੀ ਉਲਟੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਲਟੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼੍ਰੀਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਦਯਾ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਉਚਾਰਣ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਰੋਗ ਨੇ ਪਲਟਾ ਖਾਧਾ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਭੀਮਾਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਸਿਹਤਯਾਫ਼ਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੌਣ ਟਾਲ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਨੇ ਦੋ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੋਗ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਹਿਲੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਰੋਗੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਸੁਣਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿ ਤਕਲੀਫ਼ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਉਪਰ ਥਲਿਓਂ ਉਪਰ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਥਲੇ ਵੱਲ ਪੱਥਰ ਘੁਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦੀ ਦਯਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਸਟਾਂਗ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਮਰਨ, ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੇ

ਭੁੱਖੇ ਸੀ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲੋਕ ਹਰ ਪੰਦਰਾ ਦਿਨ ਜਾਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਤਯਨਾਰਾਯਣ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭੀਮਾ ਜੀ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਸਤਯਨਾਰਾਯਣ ਵਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਨਵਾਂ 'ਸਤਯਸਾਈਂ ਵਰਤ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਲਾ ਗਣਪਤ ਦਰਜੀ

ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਭਗਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਾਲਾ ਗਣਪਤ ਦਰਜੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਲੇਰੀਆ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾੜ੍ਹੇ ਲਏ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਬੁਖਾਰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਾ ਘਟਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੌੜ੍ਹੇ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ੀਬ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, “ਲਕਸ਼ਮੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਕਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਖਿਲਾਉ।” ਉਹ ਇਹ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ? ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਦਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਲਕਸ਼ਮੀ ਮੰਦਿਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਲਾ ਕੁੱਤਾ ਪੁੱਛ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਦਹੀਂ ਉਸ ਕੁੱਤੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਫਟਾਫੱਟ ਹੀ ਖਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਚਰਿਤਰ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਪਾਉ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਲਾ ਦਰਜੀ ਦਾ ਮਲੇਰੀਆ ਬੁਖਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਪੂ ਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਟੱਟੀਆਂ, ਉਲਟੀਆਂ, ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਟੱਟੀਆਂ, ਉਲਟੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਮਸਜਿਦ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਸਾਵਧਾਨ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਗੇ।” ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੀ ਉਪਰ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਉਲਟੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰੁੱਕ ਜਾਣਗੀਆਂ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰੋਗ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਬੂਟੀਸਾਹਿਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਮੰਦ ਹੋ ਗਏ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਉਪਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਣ ਲਗੀ। ਡਾਕਟਰ ਪਿਲੇ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੁੱਧਰੀ। ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਉਹ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, “ਮਿੱਠੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਉਬਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬਦਾਮ, ਅਖਰੋਟ ਅਤੇ ਪਿਸਤੇ

ਦਾ ਕਾੜਾ ਪਿਉ।” ਇਹ ਦਵਾਈ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ।

ਦੂਸਰਾ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਹਕੀਮ ਬਾਬਾ ਦੀ ਦੱਸੀ ਦਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰੋਗ ਨਾਸ਼ਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰੋਗ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਲੰਦੀ ਦੇ ਸਵਾਮੀ

ਆਲੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਸਵਾਮੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਰਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਗਏ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੀੜ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।” ਬਾਬਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਅੱਲ੍ਹਾ ਠੀਕ ਕਰੇਗਾ।” ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੂਨਾ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ‘ਪੀੜ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਸੋਜ਼ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ।’ ਸੋਜ਼ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬੰਬਈ ਗਏ। ਸਰਜਨ ਨੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।” ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਮਤਲਬ ਅਸੀਂ ਨਿਰੇ ਮੂਰਖ ਕੀ ਸਮਝੀਏ ?

ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ

ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਭਗਤ ਨੂੰ ਟੱਟੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆ ਜਾਏ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਕ ਲੋਟਾ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਇਕ ਨੁਕਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਸਕਣ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਕਾਕਾ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੋਗ ਛੇਤੀ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਚੀਕਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੱਜ ਦੌੜ ਮਚ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਾਕਾ ਦੌੜਨ ਲੱਗੇ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਗੜਬੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਥੈਲੀ ਉਥੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਮੂੰਗਫਲੀ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਛਿੱਲ ਕੇ ਦਾਨੇ ਕਾਕਾ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੇ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ, ਮੂੰਗਫਲੀ ਛਿਲਨਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਕਾ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਕੰਮ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਆਪ

ਵੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮੂੰਗਫਲੀ ਖਾਧੀ। ਜਦੋਂ ਥੈਲੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲਗੀ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਉ। ਕਾਕਾ ਇਕ ਘੜਾ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ, “ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਦਸਤਾਂ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫਰਸ਼ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।” ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਹੋਏ ਲੋਕ ਵੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਕੰਮ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਕਾ ਦਾ ਰੋਗ ਹੁਣ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ। ਕੀ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦਸਤਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੌਣ ਦੇਵੇ? ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਢੰਗ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਾਂ ਮੂੰਗਫਲੀ ਨਾਲ ਦਸਤਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਵਚਨ ਹੀ ਦਵਾਈ ਸਰੂਪ ਸੀ।

ਹਰਦਾ ਦੇ ਦਤੋਪੰਤ

ਹਰਦਾ ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸ੍ਰੀ ਦਤੋਪੰਤ ਸੀ, 14 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਚਾਨਕ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਹ ਵੀ ਦੌੜ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮੇਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਉਦੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਚਮਤਕਾਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :

1. ਮਾਧਵਰਾਵ ਦੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਬਵਾਸੀਰ ਰੋਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਸੋਨਾਮੁੱਖੀ ਦਾ ਕਾੜਾ ਪੀਣ ਨਾਲ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਉਹ ਦਰਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਲਾਹ ਲਏ ਉਹ ਉਹੀ ਕਾੜਾ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੋਗ ਹੋਰ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

2. ਕਾਕਾ ਮਹਾਜਨੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗੰਗਾਧਰਪੰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਅੱਲ੍ਹਾ ਠੀਕ ਕਰੇਗਾ।” ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ।

3. ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੀੜ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤੜਫਣ ਲੱਗੇ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ।

ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਿਓ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਫੀ ਖਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੀ ਦਵਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਵਚਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

ਸਪਤਾਹ ਪਾਰਾਯਣ : ਦੂਸਰਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ

॥ ਅਧਿਆਇ-14 ॥

ਨਾਦੇੜ ਦੇ ਰਤਨਜੀ ਵਾਡੀਆ, ਸੰਤ ਮੌਲਾ ਸਾਹਿਬ, ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੀਮਾਂਸਾ, ਗਣਪੱਤਰਾਵ ਬੋਡਸ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਤਰਖੰਡ, ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਾ ਮਰਮ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਇਲਾਜ ਰੋਗ ਜੜ੍ਹੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਤਨਜੀ ਵਾਡੀਆ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸੰਤ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਮਧੁਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਭੋਜਨ, ਤੁਰਨਾ-ਫਿਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਹਨ। ਉਹ ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਆਦ ਚਖਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਦੇਰ ਤਕ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸੱਚ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਸਕੇ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਹੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਰਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ। **ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ।** ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਜੇ ਇਸਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿੱਤਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਅਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਨਾਦੇੜ ਦੇ ਰਤਨਜੀ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਮੂਲ ਕਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਦੇੜ (ਨਿਜ਼ਾਮ ਰਿਆਸਤ) ਵਿਚ ਰਤਨਜੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰਜੀ ਵਾਡੀਆ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਪਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੇਹਿਸਾਬ ਜਾਇਦਾਦ, ਖੇਤ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂ, ਘੋੜੇ, ਖੇਤੇ, ਖੱਚਰ ਆਦਿ ਅਤੇ ਕਈ ਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਲੱਗਦੇ

ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਧਾਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਰਤਨਜੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਸਨ। ਉਹ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸੁਖੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਔਲਾਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਰਤਨ, ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਗੀਤ, ਜਨੇਊ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰ, ਪਛਤਾਵੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸੂਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਰ, ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਸੁੰਨਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਤਨ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਕਦੀ ਦਯਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ? ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ?” ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਦੋਂ ਹੋਏਗੀ? ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਸਗਣ ਮਹਾਰਾਜ ‘ਤੇ ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸਮਰਥ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਲਾਦ ਦੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਰਤਨ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ‘ਤੇ ਡਿੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਹਾਰ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਲ-ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, “ਅਨੇਕਾਂ ਦੁਖੀ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੀਰਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਆਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ-ਉਮੀਦ ਨਾ ਕਰਨਾ।” ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਦੇਣ ਹੀ ਲੱਗੇ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਚੌਦਾਂ ਆਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਉ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਤਨ ਜੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਉਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਚੌਦਾਂ ਆਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।” ਉਹ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਹੱਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਦਿਉ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।” ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਦੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ।”

ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਰਤਨਜੀ ਨਾਦੇੜ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਰਤਨਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੀ ਰਹਿਆ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ!” ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਚੌਦਾਂ ਆਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।” ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਮਝਾਉ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਉਹ ਪੈਸੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲ ਗਏ? ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।” ਦਾਸਗਣ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਹੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰਤਨਜੀ ਨੇ ਇਕ ਯਵਨ ਸੰਤ ਮੌਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੌਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਦੇੜ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੰਤ ਸੀ, ਉਹ ਕੁੱਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਤਨ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰਤਨਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਰਤਨ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਰਤਨਜੀ ਕੋਲੋਂ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਖਰਚਾ ਠੀਕ ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ 14 ਆਨੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਗਿਆਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ, ਪਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗਿਆਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੌਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਰਤਨਜੀ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੁਨਾਸਿਬ ਵਕਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 12 ਬੱਚੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਬਾਕੀ ਰਹੇ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ ਹਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਸਾਠੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੱਸੀ। ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ ਸਾਠੇ ਨੇ ਦੂਸਰਾ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਾਉਮੀਦ ਹੋਏ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨ ਸੱਚ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ।

ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੀਮਾਂਸਾ

ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਖਤਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਫਕੀਰ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਉਦਾਸੀਨ ਸਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਧਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਸੀ? ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁਆਲ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਬਾਬਾ ਭਗਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਬਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਤੀਲਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਭਗਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਪੈਸਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਆਦਿ ਖ਼ਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਮ ਬੀੜੀ ਜਾਂ ਚਿਲਮ ਪੀਂਦੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੈਸੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ। ਜੇ ਇਕ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਜੇ ਦੋ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫਟਾਫੱਟ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ੁਰੂਤੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਗਵਤ ਪੂਜਨ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਮੋਹਰਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ, ਰਾਜਾ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਅਰਪਣ ਕੀਤੇ, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਭੇਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ? ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਮੋਹਰਾਂ ਜਾਂ ਧਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ। ਵ੍ਰਹਦਾਰਨਯਕ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਕਸ਼ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ ਦੇਵਤਾ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਅੱਖਰ 'ਦ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਮ ਭਾਵ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦਯਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤੈਤਿਰਿਯ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਦਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਤ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—“ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕਰੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਾਨ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਬਣ ਕੇ ਆਦਰ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕਰੋ।” ਭਗਤਾਂ

ਨੂੰ ਧਨ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਬਾਬਾ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਵੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ “ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਬੂਤ ਹਨ :

1) ਇਕ ਘਟਨਾ—ਸ੍ਰੀ ਗਣਪਤਰਾਵ ਬੋਡਸ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਲਾਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੁਪਇਆਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੋਡਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਧਨ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਲੱਗ ਮਤਲਬ ਵੀ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੀ.ਕੇ. ਨਾਰਕੇ ਕੋਲੋਂ 15 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ। ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਬੋਲੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਯੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਿਉ।” ਇਥੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ—ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

2) ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਔਰਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰ.ਏ. ਤਰਖੰਡ ਕੋਲੋਂ ਛੇ ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗੀ। ਔਰਤ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਛਡਰੁਪਇਆਂ ਤੋਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਕੋਲ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਧਨ ਉਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਗਰੀਬ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਸਮਾਧੀ ਲਈ ਤਾਂ 10 ਸਾਲ ਤਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਦਾ ਪਾਠ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸੀ।

ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਾ ਮਰਮ

ਠਾਣੇ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਵੀ. ਦੇਵ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਮਾਮਲੇਦਾਰ, ਜਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ) ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ (ਸਾਈਂ ਲੀਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਭਾਗ 7, ਸਫ਼ਾ 623) ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਛਪਵਾਇਆ

ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ—“ਬਾਬਾ ਹਰੇਕ ਕੋਲੋਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੀ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਵਾਪਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਭਗਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਹੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਉਹ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰਾਂ ਜਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਦੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਦੀ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾ ਕੇ ਉਹ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਵਾਪਸ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਭਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਸੀ।

ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਚਿਲਮ ਪੀਣ ਲਈ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਧੂਣੀ ਦੇ ਲਈ ਲੱਕੜਾਂ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਅਮੀਰ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਭੱਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਕੋਪੀਨ ਅਤੇ ਟਮਰੇਲ ਹੈ। ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ ਅਤੇ ਧਨ ਰਾਹ ਵਿਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਣਾ—ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਮੰਗਦੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ (ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੇ ਘਰ) ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਜਾਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮ ਅਤੇ ਧਨ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਯਕੀਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਸੱਚਚਰਿੱਤਰ

ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਨੇ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੂਜਨੀਕ ਸੰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਦਾਤਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕਲਿਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਰਡੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਵਤਾ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨਾਲੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਰ ਹੈ ਹੀ ਕੀ ?

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-15 ॥

ਨਾਰਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਢੰਗ, ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਦੀ ਖੰਡ ਬਗੈਰ ਚਾਹ, ਦੋ ਛਿਪਕਲੀਆਂ।

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਰਾਮਨੌਮੀ ਉੱਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਚੰਗੇ ਹਰੀਦਾਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਉਥੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦਾਸਗਣ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੋਏਗਾ।

ਨਾਰਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਢੰਗ

ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਹਰੀਦਾਸ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਕ ਲੰਮਾ ਅੰਗਰਖਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਲੰਮਾ ਕੋਟ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਕਮੀਜ਼, ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਪਰਨਾ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਲੰਮੀ ਧੋਤੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦਾਸਗਣ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਜ-ਪੱਜ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਚੰਗਾ! ਦੁਲਹਾ ਰਾਜਾ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ “ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ”। ਬਾਬਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੋਟ, ਪਰਨਾ ਅਤੇ ਪੱਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਉਤਾਰੋ। ਇਸ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਇਹ ਕਪੜੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਪਾਏ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਮਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਅੰਗ ਨੰਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਰਤਾਲ ਅਤੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਢੰਗ ਭਾਵੇਂ ਹਰੀਦਾਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਏ ਢੰਗ ਦੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਜਨਮਦਾਤਾ ਨਾਰਦ ਮੁਨੀ ਕਮਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਵੀਣਾ ਲੈ ਕੇ ਹਰੀ-ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਦੀ ਫਿਕੀ ਚਾਹ

ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਪੂਨਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਅਤੇ ਦਾਸਗਣ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਕੌਂਕਣ (ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ) ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਿਰਫ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁੱਖੀ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਰੀਦਾਸਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਾਣਾ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੁਟਕਲੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂਤ-ਵਿਵੇਚਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਥਾ

ਦਿਲਚਸਪ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੰਤ-ਕਥਾ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਉਮੜਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣੁ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਠਾਣੇ ਦੇ ਕੋਪੀਨੇਸ਼ਵਰ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣੁ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚੌਲਕਰ ਨਾਂਅ ਦਾ ਆਦਮੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਠਾਣੇ ਦੀ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ, ਵੀ ਉੱਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਦਾਸਗਣੁ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, “ਹੇ ਬਾਬਾ ! ਮੈਂ ਇਕ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਾਂਗਾ।” ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਪਲਟੀ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਚੌਲਕਰ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਹੀ ਬਾਕੀ ਸੀ। “ਸੁਭ ਕਰ ਜਲਦੀ ਕਰ”। ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਲਈ ਰਾਹ ਦਾ ਖਰਚਾ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਠਾਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਦਲੀਜ਼ਾਂ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕੰਜੂਸੀ ਕਰ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਘਟਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਨਾਰੀਅਲ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵੰਡੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਜੋਗ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਥੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੋਗ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡ ਪਾ ਕੇ ਦੇਣਾ।” ਇਹ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਗ ਨੂੰ “ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੰਡ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ”, ਇਹ ਅਜ਼ੀਬ ਆਗਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅਸਚਰਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ ? ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੰਡ ਛੱਡਣ ਦੇ ਗੁਪਤ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ, “ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਫੈਲਾਉਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਾਂਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਇਥੇ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ। ਧੰਨ ਉਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ।

ਦੋ ਛਿਪਕਲੀਆਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਛਿਪਕਲੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਖਤਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੀ ਕਿ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਛਿਪਕਲੀ ਚਿਕਚਿਕ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਅਸਚਰਜ ਨਾਲ ਇਕ ਭਗਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ, “ਛਿਪਕਲੀ ਦੇ ਚਿਕਚਿਕਾਨ ਦਾ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਹ ਸ਼ੁਭ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸ਼ੁਭ?” ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਇਸ ਛਿਪਕਲੀ ਦੀ ਭੈਣ ਅੱਜ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਤੋਂ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁਲੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ।” ਉਹ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਤੋਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛੋਲੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਕ ਬੈਲੀ ਕਢੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ ਝਾੜਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਪਟਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਛਿਪਕਲੀ ਨਿਕਲੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕੰਧ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਛਿਪਕਲੀ ਫਟਾਫੱਟ ਹੀ ਮਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਨੋਂ ਭੈਣਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਅਤੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ-ਘੁੰਮ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨੱਚਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕਿਥੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਬੈਲੀ ਵਿਚ ਛਿਪਕਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਇਹ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ

ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਠ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰੇਗਾ, ਸਾਈਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ-16-17 ॥

ਜਲਦੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਬਾਬਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਬਾਬਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ।)

ਪਿੱਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚੌਲਕਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕਥਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਤੁੱਛ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦੂਸਰਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਿੰਤਾਮਨੀ ਜਾਂ ਕਾਮਧੇਨੂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਸ ਅਮੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਰਵਣ ਕਰੋ—

ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਮੂਲ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ) ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਅਤੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ, ਘੋੜੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦਾਸ ਅਤੇ ਦਾਸੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਖੀ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ, “ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮੋਹ 'ਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਤਨੀ, ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੌਣ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਕਦੀ ਇਕ ਛੁੱਟੀ ਕੌਡੀ ਦਾ ਵੀ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ?”

ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਟਾਂਗਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਮਸਜਿਦ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਤਕਲੀਫ਼ ਸਹਿਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਫਲ ਅਤੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਸਮਝਾਂਗਾ।”

ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ? ਏਨੇ ਬੇਚੈਨ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨਗਦ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਧਾਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਧਨ, ਸਿਹਤ, ਸ਼ਕਤੀ, ਮਾਨ, ਪਦਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋਵੇ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਧੰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਭ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਸੱਜਣ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੁਆਲ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਕ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਨੰਦੂ ਮਾਰਵਾੜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਬਾਲਕ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੰਦੂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਬਾਲਕ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ। ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਉਹੀ ਰਿਹਾ।

ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਬਾਬਾ ਆਪ ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਵਰਗੀ ਤੁੱਛ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਸੀ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਨੰਦੂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਰਚਿਆ ਸੀ। ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਲੈਣ ਆਏ ਸੱਜਣ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਥੱਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਏਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਨਾ ਬੈਠਦੇ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਇਥੇ-ਉਥੇ ਦੌੜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਹੀ ਨਾ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਪੂਰੇ ਕਰ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਬਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਰਾਸ਼ੀ ਬਹੁਤ

ਹੀ ਘੱਟ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਾਠਕ ਜ਼ਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਤਿ ਅਮੁੱਲ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਕ ਨਾ ਬਣਦਾ ਬਲਕਿ ਫਟਾਫੱਟ ਹੀ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਸੱਜਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ, ਬਲਕਿ ਵਾਪਸ ਜਲਦੀ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਗੇ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਹੇ ਬਾਬਾ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੇ ਦਿਉ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ “ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ! ਕੀ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (1) ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ, (2) ਪੰਜ ਇੰਦਰੀਆਂ, (3) ਮਨ, (4) ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ (5) ਹੰਕਾਰ। ਇਹ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ। ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਉਪਰ ਚਲਣਾ।”

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੇਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਸਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ—

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਜਾਂ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ

ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(1) ਮੁਮੁਕਸ਼ੁਤਵ (ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ)

ਜਿਹੜਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਤਸੁਕਤਾ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ, ਉਹੀ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

(2) ਉਦਾਸੀਨਤਾ

ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਜਨਮ ਦੇ ਕਰਮ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

(3) ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ

ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੈਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਤਰ-ਮੁਖੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਪਾਪ ਬੁੱਧੀ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦੁਰਾਚਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭੈੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਬੱਲ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਲਾਭ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

(5) ਉਚਿਤ ਆਚਰਣ

ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚਾ, ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਮੁਖੀ ਬਣ ਕੇ ਜਤੀ-ਸਤੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

(6) ਸਾਰਵਸਤੂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ

ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ—ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ। ਪਹਿਲੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਖ ਸੁੰਦਰ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਮੂੜਮਤ ਹਨ, ਉਹ ਮੋਹ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਆਚਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(7) ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ

ਸਰੀਰ ਇਕ ਰੱਥ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਉਸ ਦੀ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਸਾਰਥੀ ਹੈ। ਮਨ ਲਗਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਉਸਦੇ ਘੋੜੇ। ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਘੱਟ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਚੰਚਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸਾਰਥੀ ਦੇ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸਾਰਥੀ ਦੇ ਉੱਤਮ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਹ ਹੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ, ਉਸ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(8) ਮਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ

ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸਨੂੰ ਚਿਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉੱਨਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਛੱਡੇ ਬਿਨਾਂ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਸਨਾ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਾਸ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਹਾਂ, ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੰਤਵ (ਆਤਮਸ਼ਾਕਸ਼ਾਤਕਾਰ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਓ।

(9) ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ

ਆਤਮਗਿਆਨ ਏਨਾ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਭੇਦ ਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਦਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਏਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(10) ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਨਾ ਤਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਖਾਲੀ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਆਤਮਾ ਚੁਣਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ—ਕਠੋਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਉਸ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ, “ਚੰਗਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਗੁਣਾਂ ਰੁਪਇਆ ਦੇ ਰੁਪ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਰ

ਕਢੇ।” ਉਸ ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬੱਦੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਗਿਣਨ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਦਸ-ਦਸ ਦੇ ਪੱਚੀ ਨੋਟ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸੱਜਣ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਆਪਣਾ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ (ਨੋਟਾਂ ਦਾ) ਇਹ ਬੰਡਲ ਲਪੇਟ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਹਾਡਾ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ, ਧਨ, ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਐਸ਼ ਵਿਚ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਤਿਆਗੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮੋਹ ਭਰਮ ਅਤੇ ਧਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਕ ਭੰਵਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਵਰਗੇ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਇਹ ਭਵਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ।”

ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—ਜਿਥੇ ਲਾਲਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਲਾਲਚੀ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਮੋਖਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਲਾਲਚੀ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਸੰਤੋਖ ਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਲਾਲਚ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਉੱਤਮ ਸਾਧਕ ਜੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਰਤਵਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਪਤ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਰਾ ਪਖੰਡ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਠੀਕ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਬੁੱਧੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਠੀਕ ਹੋਏ, ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ ਚਲੇ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਮੈਂ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਤਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਮੈਂ ਕਦੀ ਝੂਠਾ ਭਾਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ, ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਦਿ ਵੀ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।” ਬਾਬਾ ਵੱਲੋਂ ਧਨੀ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਗਿਆਨ ਭੋਜ ਵਿਚ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ

ਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਧਨੀ ਸੱਜਣ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਅਨੇਕਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਜਾਂ ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕਾਂਤਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਜਾਂ ਮੋਕਸ਼-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਘਰ-ਬਾਰ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਔਲਾਦ, ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿੰਮ ਦੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧੂ ਜਾਂ ਸੰਤ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਭਗਵਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ—

“ਉਹ ਦੇਸ਼ ਧੰਨ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਧੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਅਸਧਾਰਣ ਪਰਮ ਸਰੇਸ਼ਟ ਅਨਮੋਲ ਸ਼ੁੱਧ ਹੀਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।”

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉ : ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉ।

॥ ਅਧਿਆਇ 18-19 ॥

ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਡਪੰਤ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ?

**ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਸ਼ਮੁੱਖ ਦੀ ਕਥਾ, ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ,
ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਵਾਂਪਨ, ਨਿੰਦਿਆ ਸਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ।**

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਅ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੇਮਾਡਪੰਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੇਮਾਡਪੰਤ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ, ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਫਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਸੋਝੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਰਸਾਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਤੰਗ ਸੋਚ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ। ਇਹ ਅਸੂਲ ਜਾਗਦੇ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ— ਬੁੱਧਕੌਸ਼ਿਕ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ “ਰਾਮ ਰਖਸ਼ਾ ਸਤੋਤਰ” ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਆਲੂ ਮਾਂ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੌੜੀ ਦਵਾਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਪੂਰਨ ਜਾਹਰਾ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਵਰਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਮਰਥ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ, ਗਿਆਨ ਦੀ

ਲਗਾਤਾਰ ਉੱਨਤੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਉਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਵੀ, ਜਿਹੜੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਉਨਤੀ ਸਿਰਫ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਆਪ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ

ਇਕ ਸੱਜਣ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਸੀ। ਕਰਾਫਰਡ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਜ ਦਾ ਬੰਬਈ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਲਾਰਡ ਰੇ ਨੇ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਾਟਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਅਤੇ ਨਾਉਮੀਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕਾਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਯਾਦ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਈਸ਼ਵਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੀ ਉਚਿਤ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਥੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਚੰਗਾ ਲਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਨ 1917 ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਵਤ ਪੂਰਨ-ਬ੍ਰਹਮ ਰੋਸ਼ਨ ਦੀਪਤੀਮਾਨ, ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪਿੱਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅੱਜ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਣਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:—

ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਰਿਤਰ ਫੜ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸੁਪਨਾ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਹ

ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਬਾਬਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੂਕ ਸੁਤੇ ਹੋਇਆ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਗੁਰੂ ਚਰਿੱਤਰ’ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਾਠ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਠ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ? ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੇ ਠੀਕ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ “ਹੇ ਦੇਵ! ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਠੇ ਨੂੰ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਪਾਠ ਸਪਤਾਹ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦੇਣ? ਉਹ ਇਕ ਸਰਲ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰੋ ਅਤੇ “ਹੇ ਦੇਵ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿਉ।” ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਹੋਰ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਈਸ਼ਵਰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵ-ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।” ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਣ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਠੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਚਾਹੇ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਿੱਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਸ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ (1910-1917) ਵਾਸ ਵੀ ਵਿਅਰਥ ਹੋ ਗਿਆ? ਚਾਤਕ ਪੰਛੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਬੱਦਲ (ਬਾਬਾ) ਦੀ ਰਾਹ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੱਰਖਾ ਕਰੇ। ਉਹ ਕਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਏਦਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾਉ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ 15 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉ। ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦਯਾ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਜਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਮਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਧੋਤੀ ਪਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ “ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?” ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਹੀ ਆ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹੋ? ਆਉ, ਬੈਠੋ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਆਰਾਮ ਤਾਂ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪਾਨ ਆਦਿ ਲਵੋ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ

ਆਪਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅਚਾਨਕ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚ ਰੱਖੀ “ਨਾਥ-ਭਗਵਤ” ’ਤੇ ਪਈ। ‘ਨਾਥ-ਭਗਵਤ’ ਸ੍ਰੀ ਏਕਨਾਥ ਦੀ ਮਹਾਂਭਗਵਤ ਦੇ 11ਵੇਂ ਸਕੰਦ ਉਪਰ ਮਰਾਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਇਕ ਟੀਕਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਜੋਗ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦਾ ਮਰਾਠੀ ਟੀਕਾ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਭਾਵਅਰਥ ਦੀਪਿਕਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਹੈ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਅਰਜੁਨ ਸੰਵਾਦ), ਨਾਥ ਭਗਵਤ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਦਵ ਸੰਵਾਦ) ਅਤੇ ਏਕਨਾਥ ਦਾ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ਭਾਵਅਰਥ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੀ ਅੱਧਾ ਪੱਚਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਭਗਵਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਰੋਜ਼ ਨਾਥ-ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕੁਝ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਤ ਨੇਮ ਦਾ ਪਾਠ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਸਫਾ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਾਕੀ ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ 15 ਰੁਪਏ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮਸਜਿਦ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕ ਛੁੱਟੀ ਕੋਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਰੁਪਇਆ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ 15 ਨਮਸਕਾਰ ਹੀ ਲੈ ਜਾਉ।” ਤਾਂ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 15 ਨਮਸਕਾਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਆਉ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੀਏ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲੀਲਾਵਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਾਉ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਪ ਨਸ਼ਟ ਹੋਣ। ਸ਼ਾਮਾ ਬੋਲੇ “ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬੈਠੋ। ਇਸ ਈਸ਼ਵਰ (ਬਾਬਾ) ਦੀ ਲੀਲਾ ਅਦਭੁਤ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਮੈਂ ਅੰਨਪੜ੍ਹ ਪੇਂਡੂ ਕਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਇਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਲੀਲਾਵਾਂ ਆਪ ਦੇਖ ਹੀ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮਹਣੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ‘ਚੰਗਾ, ਇਹ ਪਾਨ-ਸੁਪਾਰੀ ਤਾਂ ਖਾਉ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੈਂ ਕਪੜੇ ਪਾ ਲਵਾਂ।”

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਾ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ—
ਸ਼ਾਮਾ ਬੋਲੇ—“ਇਸ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ (ਬਾਬਾ) ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਤਾਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਖੌਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਕੀ ਸਮਝ ਸਕੀਏ? ਬਾਬਾ ਆਪ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ? ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਮੂਰਖ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਕਥਾ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਿਜੀ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। “ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਵੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।” ‘ਉਪਦੇਸ਼’ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਠੇ ਦੇ ਗੁਰੂਚਰਿਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦੇ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ? ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸ਼ਾਮਾ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਦਯਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰ ਕੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਾਬਾਈ ਦੇਸ਼ਮੁੱਖ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਰਾਧਾਬਾਈ, ਜਿਹੜੀ ਖਾਸ਼ਾਬਾ ਦੇਸ਼ਮੁੱਖ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਮਨੇਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਈ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਟੱਲ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਰਨ ਵਰਤ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਏ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦੀ ਅਗਨੀ ਪਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ, “ਦੇਵਾ! ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ, ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਸਰੇ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਣਗੇ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਗਏ ਕਿ ਬਾਬਾ ਕੋਲੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਦਯਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਉ।” ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ

ਸੋਚ ਬਦਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਹੇ ਮਾਂ! ਕਿਉਂ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਤੂੰ ਤਕਲੀਫਾਂ, ਤਸੀਹੇ ਸਹਿ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਗਲੇ ਲਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਦਯਾ ਕਰ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਕਥਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਗੁਰੂ, ਜਿਹੜੇ ਬੜੇ ਸਿੱਧ ਪੁਰਖ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਆਲੂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਫੂਕਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਦੀ ਅਲੱਗ ਹੋਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਮੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢੰਗ ਤਾਂ ਨਿਆਰਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੋ ਪੈਸੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਵਿਚ ਮੰਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਫਟਾਫੱਟ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣਾ ਕੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ? ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨ ਵੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਨ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਂਦੇ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ (1) ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ (2) ਧੀਰਜ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਮੈਂ 12 ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਅੱਠੋਂ ਪਹਿਰ ਮੈਂ ਟਿੱਕ ਟਿੱਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁੱਖ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਫਿਕਰ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੋਈ ਇਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦਕਸ਼ਿਣਾ। ਧੀਰਜ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਪੈਸਾ। ਮੈਂ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ-ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਹ ਹੀ ਧੀਰਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਧੀਰਜ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੈ। ਧੀਰਜ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਅਤੇ ਮੋਹ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਧੀਰਜ ਤਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਜਨਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਧੀਰਜ ਦੋ ਜੁੜਵਾਂ

ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਆਪਸੀ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਮੇਰੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਜੇ ਚਲਾ ਜਾਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਕਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਹ ਸਦਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਛੂਕੁਮੀ ਪ੍ਰੇਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਰ। ਸੋ ਹੇ ਮਾਂ! ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਸਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਛੁਕਾਂ? ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵੀ ਕੱਛੂਕੁਮੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਅਰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਲਵੋ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਾਂਗਾ। ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਸੱਚ ਹੀ ਬੋਲਾਂਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਧਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਧੰਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਰੀ, ਹਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ (ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ) ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਣ ਨਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਰਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਥਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਠੀਕ ਅਰਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨਗੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਹਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੱਲਾ ਭਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ ਹੋ? ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਬੇਹਿਸਾਬ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਮੈਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਰਾਂ?”

ਠੀਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਘੰਟੀਆਂ ਵੱਜਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਆਰਤੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੂਚਕ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਾਮਾ ਅਤੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ। ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਜੋਗ ਨੇ ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਔਰਤਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਉਪਰ ਖੜੀਆਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਥੱਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ। ਸਾਰੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰਤੀ ਗਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ਼ਾਮਾ ਕੋਲੋਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤਾਂ

ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੁਪਇਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਾਮਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਤੁਹਾਨੂੰ 15 ਨਮਸਕਾਰ ਭੇਜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ? ਉਸ ਵਕਤ ਘੰਟੇ, ਢੋਲ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਾਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਬਾਬਾ ਵੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਹਾਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਗੇ ਝੁੱਕ ਗਏ। ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਗੱਲਬਾਤ ਬਹੁਤ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦੀ ਕਥਾ ਤਾਂ ਏਨੀ ਅਜ਼ੀਬ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਥਾ ਦੀ ਔਟ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਖਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਤੇਰੇ ‘ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੁਣਾਉ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਛੱਪ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ‘ਕੀ ਕਥਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, “ਹਾਂ ਬਾਬਾ, ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਦੀ ਚੰਚਲਤਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਸਲੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚੇ ਰਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ।” ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ “ਸੁਣੋ, ਮੇਰਾ ਢੰਗ ਵੀ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। **ਆਤਮਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਧਿਆਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ** ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਮੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੋਹ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਮੇਰੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਥੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਧਿਆਤਾ, ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਮੰਤਵ ਦਾ ਫਰਕ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਧਿਆਤਾ ਚਿਤਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਨਾਲ ਅਭਿਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਛੂਕੁਮੀ ਨਦੀ ਦੇ ਇਸ ਕਿਨਾਰੇ ‘ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੂਸਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ‘ਤੇ। ਨਾ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ‘ਤੇ ਕਛੂਕੁਮੀ ਦੀ ਸਿਰਫ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁੱਲ ਆਹਾਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੇਲੇ ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਆਰਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉੱਚੀ

ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ—“ਸ੍ਰੀ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਈਂਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜੈ” ਬੋਲੀ। ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕੋ! ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸੇ ਭੀੜ ਅਤੇ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਾਂ।

ਆਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਜੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਏ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮਿਸ਼ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਖੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਰਗੀ ਮਿੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁੱਖੀ ਹੋ ਜਾਉਗੇ।” ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ਟਾਂਗ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ ਕਿ, “ਪ੍ਰਭੂ! ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਯਾ ਕਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।” ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ, ਰੋਜ਼ ਧਿਆਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।” ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕੋ! ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੰਗਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਆਉ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਕਥਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਿਹਤਵੰਦ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਹੋਈਏ।

19ਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਵਰਤਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਮੁੱਲ ਵਚਨ ਸਾਰੇ ਆਮ ਭਗਤਾਂ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਾਂ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਠੁਕਰਾਉ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਕੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਵਰਤਾਅ ਕਰੋ। ਜੇ ਪਿਆਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ, ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ, ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਰਾਡਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਉਗੇ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਦਿਉ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਵਿਹਾਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਜਿਨ੍ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੇ, ਫੇਰ ਵੀ ਕੌੜਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਪਰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੱਚਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁੱਖੀ ਰਹੋਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਟਿੱਕੇ ਰਹਿਣਾ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੱਕੇ ਰਹਿ ਕੇ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਦੇਖੋ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੇਦ (ਦਵੈਤ) ਦੀ ਕੰਧ ਢਾਹ ਦਿਉ,

ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਦਵੈਤ ਭਾਵ (ਮੈਂ ਅਤੇ ਤੂੰ) ਹੀ ਵਖਵਾਦ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। “ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਿਕ” ਭਾਵ ਈਸ਼ਵਰ ਹੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਅਲੌਕਿਕ, ਅਨਮੋਲ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੰਤਵ (ਪ੍ਰਭੂ ਦਰਸ਼ਨ) ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਧੰਨ ਅਤੇ ਸੁਖੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿੰਦਾ ਹਨ।

ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਭਰ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਚਿਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਅਗਲੇ ਵੀਰਵਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੌ ਗਏ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਮ-ਨਾਮ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਛੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਦਾ ਵਾੜਾ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਬੂਟੀ-ਵਾੜੇ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਭਜਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼, ਜਿਹੜੀ ਮਸਜਿਦ ਵੱਲੋਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਈ। ਏਕਨਾਥ ਦਾ ਇਹ ਭਜਨ ਔਰੰਗਾਬਾਦਕਰ ਸੁੰਦਰ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾ ਰਹੇ ਸੀ—

ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅੰਜਨ ਪਾਇਉ ਭਾਈ। ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਕੁਛ ਮਾਨਤ ਨਾਹੀਂ॥

ਅੰਦਰ ਰਾਮਾ ਬਾਹਰ ਰਾਮਾ। ਸਪਨੇ ਮੇਂ ਦੇਖਤ ਸੀਤਾ ਰਾਮਾ॥

ਭਜਨ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਜਨ ਹੀ ਕਿਉਂ ਔਰੰਗਾਬਾਦਕਰ ਨੇ ਚੁਣਿਆ? ਕੀ ਇਹ ਬਾਬਾ ਵੱਲੋਂ ਇਤਫਾਕ ਸੀ? ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਆਖੰਡ ਰਾਮ ਨਾਮ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਮਤ ਹੈ ਅਤੇ

ਸਾਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਆਨੰਦਮਈ ਉਪਾਉ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਨਿੰਦਿਆ ਸਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼

ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਠੀਕ ਵਕਤ 'ਤੇ ਹੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਭਗਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹੇ। ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਏਨੇ ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਕੌੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਆਮ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਵਿਅਰਥ ਵਿਚ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਕੇ ਝਗੜਾ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਤਾਂ ਨਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਬਨ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਜ਼ੀਭ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਨਿੰਦਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਈਂਬਾਬਾ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਣੀਜਾਣ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨਿੰਦਕ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੋਂਡੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੰਦਗੀ ਖਾਂਧੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸੂਰ ਦੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ—ਦੇਖ, ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੰਦ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਦਿਲ ਭਰਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੈੜੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਇਹ ਤੇਰਾ ਆਚਰਣ ਵੀ ਠੀਕ ਉਸ ਸੂਰ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। **ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਤੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੇਰੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇਗੀ?** ਭਗਤ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਬਾਬਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮੰਤਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ—“ਜੇ ਮੇਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਹੀ ਭੋਜਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ।” ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਕੇ ਆਲਸੀ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉੱਨਤੀ ਨਾ ਕਰਕੇ ਉਲਟਾ ਅਧੋਗਤੀ ਦੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਉਹ ਕਰੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਵੀ ਹੋਏਗਾ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ **“ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਰਵਵਿਆਪੀ**

।” ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁੱਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਸੀ, ਆਪ ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰੀ, ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਭਿੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਟਿਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋੜੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖੀ ਨਾ ਕਰੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤਮ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕਾਗਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਫਿਕਰ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸੀ ਕਿ “ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ”? ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੀਲਾਵਾਂ ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਗਵਤ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵਣ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਗਵਤ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਰਮਾਇਣ ਜਾਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਣਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੋਬਾ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰਸਹਸਰਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਜਾਂ ਛਾਂਦੋਗਯ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਦਾ ਅਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡਨ ਦੀ ਸੋਹ ਖਾਧੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ। ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ “ਗੁਰੂਬ੍ਰਹਮਾਂ” ਆਦਿ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਠਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਹਠਜੋਗ ਛੱਡਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠ ਕੇ ਧੀਰਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖਾਲੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਢੰਗ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਧਾਰਣ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਨੇ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਪੌੜੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤਾਂ ਇਕ ਭਗਤ ਪੌੜੀ ਲੈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਮਨ ਗੋਂਦਕਰ ਦੇ ਘਰ ’ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਲਗਾਇਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਦੇ ਛੱਪੜ ਉਪਰੋਂ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਉਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮਾਈ ਇਸ ਵਕਤ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਕੰਥ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੌੜੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਰੁਪਏ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਤਾਂ ਇਕ ਭਗਤ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਏਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

॥ ਅਧਿਆਇ-20 ॥

ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਹੱਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਨਿਰਾਲਾ ਢੰਗ, ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਲ ਹੋਈ? ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਮੂਲਤ: ਨਿਰਾਕਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਐਕਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਆਉ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਚੱਲ ਕੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਆਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖੀਏ। ਜਦੋਂ ਆਰਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬੜੀ ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਦੀ ਵੰਡੀ। ਭਗਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਚਰਣ ਛੂੰਹਦੇ ਅਤੇ ਉਦੀ ਦੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਦੀ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦੇ, “ਔ ਭਾਉ! ਹੁਣ ਜਾਉ, ਭੋਜਨ ਕਰੋ। ਅਣਾ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਉ। ਬਾਪੂ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਉ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਕਰੋ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਹਰੇਕ ਭਗਤ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦੇ ਸੀ। ਆਹਾ! ਕੀ ਦਿਨ ਸੀ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਤ ਹੋਏ ਕਿ ਫੇਰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਨਾ ਆਏ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਾਈਂ ਦੀ ਆਨੰਦਮਈ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਨਿਮਰਤਾ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਕਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ

ਇਕ ਵਕਤ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਟੀਕਾ (ਇਸ਼ਾਵਾਸਯ ਭਾਵਅਰਥਬੋਧਿਨੀ) ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੈਦਿਕ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਤਰੋਪਨਿਸ਼ਦ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਯਜੁਰਵੇਦ ਦੇ ਆਖਰੀ (40ਵੇਂ) ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਾਜਸਨੇਈ (ਯਜੁ.) ਸੰਹਿਤੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਵੈਦਿਕ ਸੰਹਿਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ

ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਆਰਨਯਕ (ਭਾਵ ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਧਰਮ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਵਰਣਾਤਮਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਗੂੜ੍ਹ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਟੀਕੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤ ਸਤਵਲੋਕਰ ਵੱਲੋਂ ਰਚੀ ਵ੍ਰਹਦਾਰਨਯਕ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਅਤੇ ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਟੀਕਾ ਆਮ ਟੀਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਰ.ਡੀ. ਰਾਨਾਡੇ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਅਸਧਾਰਣ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 18 ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ। ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਸੰਤ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਜਿਹੜਾ ਖਿਚਾਉ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ, ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮਯੋਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਤਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼, ਚਮਤਕਾਰਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧੀ ਗੂੜ੍ਹ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਪਹਿਚਾਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਔਵੀ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਤਾਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਮੱਸਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਭਾਵਅਰਥ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਫ਼ਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਾਸਗਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ।

ਸਿਰਫ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ

ਇਹ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵਿਵਰਣਾਤਮਕ ਨਿਚੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦਾ ਬੰਧਨ ਛਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਆਤਮਸਾਖ਼ਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ, ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਜਾਉਗੇ ਤਾਂ ਵਿਲੇ ਪਾਰਲੇ ਵਿਚ ਕਾਕਾ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੌਕਰਾਨੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪਰ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨ ਕਦੀ ਵੀ ਝੂਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਕ ਹੀ ਹਨ।

ਕਾਕਾ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ

ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਚਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੋਂ ਵਿਲਾ ਪਾਰਲੇ (ਬੰਬਈ ਦਾ ਉਪ-ਨਗਰ) ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਾਕਾ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਾਸਗਣ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਗੀਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ—‘ਇਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਸਾੜੀ, ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਿੰਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਆਦਿ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਇਕ ਬੱਚੀ, ਨਾਮਿਆ ਦੀ ਭੈਣ—ਜਿਹੜੀ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਹੈ, ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੱਚੀ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਫਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਨੀ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਦਯਾ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਐੱਮ.ਵੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਗਰੀਬ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਸਾੜੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਏ ਬਹਾਦਰ ਐੱਮ.ਵੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਇਕ ਧੌਤੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਕ ਭੁੱਖੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਭੋਜਨ ਮਿਲ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਨਵੀਂ ਸਾੜੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਫੁਗੜੀ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਾੜੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਆਈ, ਫੇਰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਦਿਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਦਾਸਗਣ ਦੀ ਦਯਾ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਨਵੀਂ ਸਾੜੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਮਾਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਨਾਉਮੀਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਨਸਿਕ

ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨਨ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਦੀ ਦਯਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਬੱਚੀ ਦੀ ਗਰੀਬੀ, ਉਸ ਦੇ ਫਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਾੜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਈਸ਼ਵਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਭਾਵ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਭਲਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਨਿਰਾਲਾ ਢੰਗ

ਇਸ ਮੁਨਾਸਿਬ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦਾ ਢੰਗ ਨਿਰਾਲਾ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਸ਼ਿਰਡੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਛਿੰਦਰਗੜ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਲਹਾਪੁਰ ਜਾਂ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਵਿਲੇ ਪਾਰਲੇ ਭੇਜ ਕੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਵਾਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾ ਸਕਦੇ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਠੀਕ ਰਾਹ ਹੀ ਅਪਣਾਇਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਾਸਗਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਅਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਉਸ ਗਰੀਬ ਨੌਕਰਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਪ ਸਾਈਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ

ਇਸ਼ੋਪਨਿਸ਼ਦ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦੇਣ ਨੀਤੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੀ ਨੀਤੀ ਯਕੀਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੀ ਇਥੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਔਤ-ਪੋਤ ਹਨ। ਇਹ ਆਤਮਵਿਸ਼ਯਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਉਪ-ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨੀਤੀ

ਸਬੰਧੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਸ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਹੀ ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਏ ਧਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜੋ ਕੁਝ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇਹ ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਚਰਿਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਦੂਜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲਸ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਅਕ੍ਰਮਨਯਤਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਆਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫਸੋਸ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਉਹ ਹੋਰ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਉਂ ਕਰੇ ?

॥ ਅਧਿਆਇ-21 ॥

ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਐੱਚ. ਠਾਕੁਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤਰਾਵ ਪਾਟਣਕਰ ਅਤੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ।

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਠਾਕੁਰ, ਬੀ.ਏ., ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤਰਾਵ ਪਾਟਣਕਰ ਪੁਨੇ ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਮਨੋਰੰਜਕ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਠਕ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ।

ਇਹ ਸਧਾਰਣ ਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਾਸਤੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਆਪ ਆਪਣੀ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਬੰਬਈ ਦੇ ਉਪ-ਨਗਰ ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਜੱਜ ਰਹੇ। ਪੀਰ ਮੌਲਾਨਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਤ ਵੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਅਨੇਕ ਹਿੰਦੂ, ਪਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਵਕਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਬਦਕਿਸਮਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ

ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤੈਅ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਮ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ:

ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ

ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਐੱਚ. ਠਾਕੁਰ, ਬੀ.ਏ. ਰੇਵਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਪਣ ਵਾਲੇ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਲਗਾਂਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਡਗਾਂਵ ਨਾਂਅ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ।

ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਨੜੀ ਸੰਤ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚਲਦਾਸ ਦਾ 'ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ' ਨਾਂਅ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ (ਜਿਹੜਾ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ) ਦਾ ਭਾਵਅਰਥ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵਿਦਿਆ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜਾਉਗੇ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਜ਼ੂਨਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਨਾਣੇਘਾਟ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਘਾਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਤੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੋਟੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਘਾਟ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਲਿਆਣ ਵਿਚ ਇਕ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦੋਰਕਰ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਹੋਈ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਸ਼ਿਰਡੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਠਾਣੇ ਦੀ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਚੱਲੇ ਗਏ। ਠਾਣੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਅੱਗੇ ਪੈ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮਿਲ ਗਏ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗਣ ਲੱਗੀ। ਜਾਣੀਜਾਣ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਕਾਨੜੀ ਸੰਤ ਅਪਾ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਾਣੇਘਾਟ 'ਤੇ ਝੋਟੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਸੀ। ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਾਹ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਭਾਵਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੜੀ ਸੰਤ ਦੇ ਵਚਨ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ, “ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨਾਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿਉ।” ਤਾਂ

ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਜੋ ਕੁਝ ਅਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਚਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਰਥ ਬੈਠਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਉ, ਵਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਤਮਾਨੁਭੂਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਸਿਰਫ਼ ‘ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ’ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਢੰਗ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਕਥਾ ਵੀ ਇਸ ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤਰਾਵ ਪਾਟਣਕਰ

ਪੂਨਾ ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤਰਾਵ ਪਾਟਣਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸੀਤਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਚਰਣ ਛੂਹੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵੇਦ, ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਰਾਣ ਵੀ ਸਰਵਣ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਪਾਠ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਨਿਰਾ ਅਗਿਆਨੀ ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਹੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਉ।” ਉਦੋਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ:

ਘੋੜੀ ਦੀ ਲਿੱਦ ਦੇ ਨੌ ਗੋਲੇ (ਨਵਵਿਧਾ ਭਗਤੀ)

“ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਸੌਦਾਗਰ ਇਥੇ ਆਇਆ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਇਕ ਘੋੜੀ ਨੇ ਲਿੱਦ ਕੀਤੀ। ਖੋਜੀ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੋਤੀ ਦਾ ਇਕ ਪੱਲਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲਿੱਦ ਦੇ ਨੌ ਗੋਲੇ ਰੱਖ ਲਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।” ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਣਕਰ ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਅਰਥ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਦਾਮੋਦਰ ਉਪ-ਨਾਮ ਦਾਦਾ ਕੇਲਕਰ ਨੂੰ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਬਾਬਾ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?” ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਜੋ ਕੁਝ ਬਾਬਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਹਾਂ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਘੋੜੀ ਹੈ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਨੌ ਇਕੱਠੇ

ਕੀਤੇ ਗੋਲੇ ਹਨ ਨਵਵਿਧਾ ਭਗਤੀ, ਜਿਵੇਂ 1) ਸਰਵਣ, 2) ਕੀਰਤਨ 3) ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, 4) ਪਾਦਸੇਵਨ, 5) ਪੂਜਾ, 6) ਉਸਤਤਿ, 7) ਸੇਵਾ, 8) ਸਖਾ ਅਤੇ 9) ਆਤਮ-ਨਿਵੇਦਨ। ਇਹ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨੌਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਜਪ, ਤਪ, ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰਰਥਕ ਹੀ ਹਨ। ਵੇਦ ਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਭਗਤੀਭਾਵ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਨਿਹਫਲ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪੂਰਨ ਭਗਤੀ ਦੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਸੌਦਾਗਰ ਵਰਗਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਨੌਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਉਦੋਂ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਣਕਰ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲਿੱਦ ਦੇ ਨੌਂ ਗੋਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਬੇਆਸਰਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ “ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ”, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਣਕਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਵਕੀਲ

ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਖੇਟ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਪਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਾਬਾ ਦੀ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਗਿਆਤਾ ਦੀ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਪੰਡਰਪੁਰ ਤੋਂ ਇਕ ਵਕੀਲ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਭੇਟ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਬਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਲੋਕ ਕਿੰਨੇ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਚਰਣਾਂ ’ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਅਤੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਨਾ?” ਇਹ ਪੱਗੜੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਿਰ ’ਤੇ ਠੀਕ ਬੈਠੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣੀ ਪਈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਰਥ ਸਮਝ ਗਏ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਵਾੜੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੇ ਜੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵੱਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਪ-ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਨੁਲਕਰ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਡਰਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਰ ਰੂਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੱਲਬਾਤ

ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਉਹ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਬਿਮਾਰ ਹਨ, ਕੀ ਬਿਨਾਂ ਦਵਾਈ ਖਾਧਿਆਂ ਕੇਵਲ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਅਤੇ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਨੂਲਕਰ ਵਰਗੇ ਇਕ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨੂਲਕਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਸ ਖਰਾਬ ਆਚਰਣ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਉਪਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਰਡੀ ਅਤੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 300 ਮੀਲ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਰੂਮ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਦੀਆਂ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਲਈ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੂੜ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਜਾਂ ਦੂਰ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦਿਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਰੋਸ਼ਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਓੜਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲੀ ਕਿ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਹ ਕਥਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਭੁੱਤ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਪਾ ਸਕਿਆ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਵੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਹੀ ਹੈ) ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਹਨ।

॥ ਅਧਿਆਇ-22 ॥

ਸੱਪ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ। 1) ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਮਿਰੀਕਰ,

2) ਸ੍ਰੀ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਬੁਟੀ, 3) ਸ੍ਰੀ ਅਮੀਰ ਸ਼ਕਰ,

4) ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ, 5) ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏ? ਉਸ ਸਰਵ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅਥਾਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੇਦ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਮੁਖੀ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਮਰਥ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਰਨਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿੜ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ-ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਜੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ:

ਹਨੇਰੇ ਪੱਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਘੱਟਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘੱਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੱਸਿਆ ਦੇ ਦਿਨ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਬ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਰਾਤ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੂਜ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਰ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਲਕੀਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨ ਗਦਗਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੱਲ ਦੇਖੋ। ਆਹਾ! ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਹੈ? ਉਹ ਪੈਰ ਮੋੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘੁਮੰਡ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਚਰਣ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸੱਚੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੋਗੇ। ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਕ ਪਲ ਸ੍ਰੀ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਾਸ ਨਾਲ

ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਉਥੇ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਪਿਆਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕਿਸਨੂੰ ਹੈ? ਧੰਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਲੰਮਾ ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਉਹ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਕੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕਦੀ ਹਾਸਾ-ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਦੀ ਖੁਸ਼ ਦਿਲ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕਦੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ, ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੀਲਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਰਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਵਾ ਨੂੰ ਚਮੜੇ ਦੀ ਥੈਲੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੀਆਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਲਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੀਲਾ ਦਾ ਇਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਘਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਠੀਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ?

ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਮਿਰੀਕਰ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਮਿਰੀਕਰ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਦਾਰ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਦੇ ਮਾਮਲੇਦਾਰ ਸੀ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਚਿਤਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ, ਉਹ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਰਡੀ ਪਧਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀ ਚਰਣ-ਵੰਦਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਉਹ ਹੀ ਦਵਾਰਕਾਮਾਈ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਸਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਜਿਦ ਮਾਈ ਪਰਮ ਦਿਆਲੂ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ-ਸਾਧੇ ਸਾਫ਼ ਦਿਲ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।” ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਲਈ ਖੜੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲੰਮੇ ਬਾਬਾ (ਸੱਪ) ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ?” ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਖੱਬੀ ਮੁੱਠ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੂਹਣੀ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਹਿਲਾ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਦਵਾਰਕਾਮਾਈ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਕਰ

ਹੀ ਕੀ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਵਾਰਕਾਮਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਪ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ?” ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਿਰੀਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਚਿਤਲੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਉਹ ਬੋਲੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ ਕਿ “ਚੰਗਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਉ।” ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਠੀਕ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੋ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।”

ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੇਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਨੌਂ ਵਜੇ ਚਿਤਲੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ। ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਾਲੇ ਆਏ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਚਟਾਈ ਉਪਰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਤੀ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਸਿਰਾ ਕਮਰ ਉਪਰ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਸੱਪ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸੀ-ਸੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਰੋਂਗਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਚਪੜਾਸੀ ਦੌੜ ਕੇ ਲਾਲਟੈਨ ਲੈ ਆਇਆ। ਸੱਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ‘ਸੱਪ-ਸੱਪ’ ਕਹਿ ਕੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ ਅਤੇ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਤਾਂ ਉਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਉਥੋਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਪਰੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੋਟੀਆਂ ਲੈ ਆਏ। ਸੱਪ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਮਰ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਬਾਬਾ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਟਲ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਈਂ-ਚਰਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲਾਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ

ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਨ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਾਸਾਹਿਬ ਡੋਂਗਲੇ ਨੇ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਬੂਟੀ ਨੂੰ (ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਿਚ ਸੀ) ਕਿਹਾ, “ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਅਸ਼ੁਭ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਵਾਲਾ ਹੈ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲੇ, “ਇਹ ਨਾਨਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਉ, “ਚੰਗਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।” ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ

ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੱਪ ਦਿਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਵੀ ਸੱਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਬਾਪੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਸੋਟੀ ਮੰਗਵਾਈ, ਪਰ ਸੋਟੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸੱਪ ਰੋਂਗਦਾ ਹੋਇਆ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਓੜਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਨਿਰਭੈਅ ਵਚਨ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ।

ਅਮੀਰ ਸ਼ਕਰ

ਅਮੀਰ ਸ਼ਕਰ ਕੋਰਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਤਾਲੁਕੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਤ ਦਾ ਕਸਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਂਦਰਾ ਵਿਚ ਦਲਾਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਗੰਠੀਆ ਰੋਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਤਾਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਰਡੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਚਾਵੜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇਕ ਠੀਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਥਾਂ ਉਸ ਲਈ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁੰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦਵਾਈ ਸਰੂਪ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚਾਵੜੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਉਥੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਉਥੇ ਪੂਰੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਅੱਕ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਚੋਰੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਪਰਗਾਂਵ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਠਹਿਰਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਮੀਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦੇ ਹੀ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਮੀਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਦਿਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਇਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਏਗੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਫੜਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਸ਼ਿਰਡੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਉਤਾਵਲੀ ਉਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਬਾਬਾ ਦਾ ਨਾਂਅ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਪਹੁ ਛੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਰਡੀ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਚਾਵੜੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਰੋਗ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, “ਐ ਅਬਦੁਲ ! ਕੋਈ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੇਰੇ ਬਿਸਤਰੇ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਅਬਦੁਲ ਨੇ ਲਾਲਟੈਨ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਉਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ। ਬਾਬਾ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਟਕਾ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ’ਤੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਬਾ ਦੀ ਇਹ ਲੀਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਅਮੀਰ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੱਪ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਬਾਬਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਰੋਂਗਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਬਦੁਲ ਕੋਲੋਂ ਲਾਲਟੈਨ ਮੰਗਵਾਈ ਅਤੇ ਇਕ ਸੱਪ ਨੂੰ ਕੁੰਡਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਫਨ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਸੱਪ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਕੇ ਅਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ (ਬਿੱਛੂ ਅਤੇ ਸੱਪ)

1) ਬਾਬਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਕਾਸਾਹਿਬ ਦਿਕਸ਼ਿਤ ਸ੍ਰੀ ਏਕਨਾਥ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੂੰਮਾਨ ਨੇ ਰਾਮ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ—ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸਰੋਤੇ ਮਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਦੀ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲਤ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੋਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬਿੱਛੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਆ ਡਿੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ’ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਤਕ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੋਢੇ ਉਪਰ ਪਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬਿੱਛੂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਹ ਮਰਿਆ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੰਨੋ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਥਾ ਦੇ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਵੇ। ਹਰੀ ਇੱਛਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੋਤੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰੇ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

2) ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ’ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਅਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾੜੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਕ ਸੱਪ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਚੌਗਾਠ ਦੀ ਇਕ ਮੋਰੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਦਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁੰਡਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਲਾਲਟੈਨ ਲਿਆਉਣ ’ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਮਕਿਆ, ਫੇਰ ਉਥੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਫਨ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੋਟੀ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਦੌੜੇ ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ’ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ

ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸੇ ਮੋਰੀ ਵਿਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆਈ।

ਬਾਬਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ

ਇਕ ਭਗਤ ਮੁਕਤਾਰਾਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਲੋ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਿਚਾਰਾ ਬਚ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਾਂਡਪੰਤ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਪ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਕ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਅਤੇ ਉਸ ਵਰਗੇ ਜੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਤ ਸੀ। ਰਾਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਸੁਆਲ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਵਚਨ ਬੋਲੇ, “ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੱਪ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿੱਛੂ। ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੱਪ, ਬਿੱਛੂ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਹੀ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਦਯਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਵੈਰ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਈਸ਼ਵਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ।”

